

BUITENGEWOON BUDGETTEREN

METHODIEK VOOR HET BUITENGEWOON
SECUNDAIR ONDERWIJS

DRAAIBOEK

BUITENGEWOON BUDGETTEREN

INLEIDING

Met dit draaiboek willen we de leerkrachten uit het buitengewoon secundair onderwijs (BUSO) een methodiek aanreiken om te werken met het thema 'financiële educatie'. Deze methodiek is er gekomen op vraag van BUSO-leerkrachten die nood hebben aan didactisch materiaal rond 'leren budgetteren'. Het project werd gerealiseerd met de steun van het Fonds voor Financiële Geletterdheid, beheerd door de Koning Boudewijnstichting.

De methodiek heeft als doel leerlingen voor te bereiden op zelfstandig wonen en komen te weten welke kosten hierbij komen kijken. Deze methodiek versterkt niet alleen **financiële kennis**, maar ook **financiële attitudes** en **gezond financieel gedrag** bij jongeren.

DE METHODIEK IN HET KORT

De methodiek Buitengewoon Budgetteren kan gebruikt worden doorheen een volledig schooljaar. De rode draad doorheen de methodiek zijn de **kalender** en het **budgetplan**.

Om het budgetplan te introduceren, beginnen de leerlingen met de budgetmap en de bijbehorende voorbereidende opdrachten. Het budgetplan krijgt in de loop van het jaar verder vorm door middel van oefeningen die gekoppeld zijn aan verschillende thema's rond financiële geletterdheid, onder andere: de invloed van reclame, phishing, kredieten en het lezen van een factuur. Wanneer deze verschillende thema's aan bod komen, kan de leerkracht zelf kiezen. Telkens wanneer gestart wordt met een nieuw thema, wordt dit aangeduid op de kalender (magneetbord) aan de hand van een icoon.

Buitengewoon budgetteren omvat heel wat thema's en oefeningen. De oefeningen variëren qua **moeilijkheidsgraad** en zijn uiteraard niet toepasbaar op elke leerling. Het is aan de leerkracht om in te schatten welke oefeningen gebruikt kunnen worden en welke niet. Wij hopen door de veelheid aan thema's en didactisch materiaal zoveel mogelijk leerlingen te kunnen bereiken.

We hebben ervoor gekozen om inhoudelijke info over bepaalde thema's beperkt weer te geven. Op die manier blijft het draaiboek overzichtelijk en hanteerbaar. Onder een aantal thema's kan je linken vinden naar extra info.

Naargelang de maatschappelijke noden en tendensen werken wij dit draaiboek bij.

Het draaiboek is opgedeeld in vijf grote delen.

In deel 1 staat wat je nodig hebt om te kunnen starten met de methodiek.

In deel 2 wordt uitgelegd hoe je concreet aan de slag gaat met de methodiek.

In deel 3 zitten de oefenblaadjes en verbeter sleutels chronologisch volgens het draaiboek

In deel 4 zitten de bijlagen chronologisch volgens het draaiboek

In deel 5 vind je de eindbespreking.

INHOUD

1.1 HET MATERIAAL.....	5
WAT ZIT ER IN DE DOOS?	5
WAT VOORZIE IK ALS LEERKRACHT ZELF?	5
1.2. BASISBEGRIPPEN UITGELEGD	7
1.2.1 HET FINANCIËEL PASPOORT	7
1.2.2 HET BASISBUDGETPLAN	7
1.2.3 BUDGETMAP EN TABBLADEN.....	7
1.2.4 DE KALENDER (MAGNEETBORD) MET HET MAANDOVERZICHT EN DE ICONEN	8
1.2.5 TOEVALSKAARTEN	10
1.2.6 CHALLENGES EN KWARTETKAARTEN	10
2. AAN DE SLAG!	11
2.1 VOORBEREIDENDE OPDRACHTEN	11
2.1.1 HET FINANCIËEL PASPOORT	11
2.1.2 POST EN ADMINISTRATIE	13
2.1.3 HET BUDGETPLAN OPMAKEN.....	15
2.2 AAN DE SLAG MET DE KALENDER, DE ICONEN EN DE THEMA'S	19
2.2.1 HET INKOMEN	19
2.2.2 HUREN	21
2.2.3 ENERGIE.....	29
2.2.4 TELECOM	33
2.2.4 VERZEKERINGEN	35
2.2.5 GEZONDHEID	37
2.2.6. PSYCHOLOGISCH WELZIJN	39
2.2.7. BELASTINGEN	41
2.2.8. WINKELN.....	43
2.2.9 RECLAME	47
2.2.10 VERVOER.....	51
2.2.11 KLEDIJ	53
2.2.12 HUISDIEREN	55
2.2.13 ONTSPANNING	57
2.2.14. EXTRA THEMA'S.....	61
3. OEFENBLADEREN	69
4. BIJLAGEN	71
5. EINDBESPREKING.....	73

1. HOE BEGIN IK ERAAN?

1.1 HET MATERIAAL

WAT ZIT ER IN DE DOOS?

- een tabbladenset voor elke leerling
- een budgetmap voor de leerkracht
- een budgetplan voor elke leerling
- een ingevuld budgetplan
- noemers budgetplan
- de polaroids met alle soorten inkomsten en uitgaven
- een draaischijf
- de toevalskaarten
- de kwartetkaarten
- een financieel paspoort voor elke leerling
- de inkomstenfiches
- het memoryspel gezondheidszorg
- de ronde magneten met iconen
- een kopie van het vervoerschema op A3
- een kopie van het ontspanningsschema op A3
- de seizoenskalender groenten en fruit
- de kalender met het maandoverzicht (magnetisch bord, apart verpakt)

WAT VOORZIE IK ALS LEERKRACHT ZELF?

- een ringmap voor elke leerling
- een kopie van de oefenblaadjes die je wil gebruiken voor elke leerling

1.2. BASISBEGRIPPEN UITGELEGD

Hieronder leggen wij enkele kernbegrippen uit die de rode draad vormen van de methodiek. Hoe en wanneer je deze zaken moet gebruiken, wordt duidelijk in deel twee.

1.2.1 HET FINANCIËEL PASPOORT

Om de leerlingen warm te maken voor het thema 'budgetteren' wordt gewerkt met een financieel paspoort. Het financieel paspoort is ingedeeld in een droomronde en een realiteitsronde. In de droomronde mogen de leerlingen hun wensen/dromen invullen. Naar het financieel paspoort kan altijd teruggegrepen worden: zijn hun dromen realistisch of moeten ze bijgestuurd worden?

The image shows two pages of a worksheet titled 'BUITENGEWOON BUDGETTEREN' and 'JOUW FINANCIËEL PASPOORT'. The left page has a large empty box for drawing and several lines for writing. The right page is divided into two sections: 'DROOMRONDE' (Dream Round) and 'REALITEITSRONDE' (Reality Round). Each section has lines for writing and a small illustration of a piggy bank.

1.2.2 HET BASISBUDGETPLAN

Het basisbudgetplan vormt de rode draad van de methodiek. Het is de bedoeling dat je aan het begin van de methodiek samen met de leerlingen een budgetplan opmaakt zonder bedragen. **Naarmate de methodiek vordert en je met verschillende thema's aan de slag gaat, zullen de bedragen in het budgetplan ingevuld worden.** Op het einde krijgen de leerlingen een overzicht van alle inkomsten en uitgaven die er zijn als ze alleen gaan wonen.

Meer uitleg over de werkwijze kan je terugvinden onder de opdracht 'budgetplan opmaken' op pagina 11 in dit draaiboek.

Bij het thema 'inkomen' krijgt elke leerling **een inkomen van € 1550** om mee aan de slag te gaan. Daarnaast start elke leerling met **€ 2500 spaargeld**. We zijn er ons van bewust dat dit in realiteit niet altijd het geval is, maar we hebben deze keuze gemaakt zodat de leerlingen de huurwaarborg en meubels kunnen betalen. Een belangrijke boodschap om mee te geven aan de leerlingen blijft uiteraard dat je best over spaargeld beschikt alvorens de stap te zetten naar alleen wonen.

1.2.3 BUDGETMAP EN TABBLADEN

Alle leerlingen krijgen een ringmap waarin de tabbladen zitten. De ringmap wordt verder in het draaiboek de 'budgetmap' genoemd. De budgetmap bestaat uit:

- Het financieel paspoort
- De tabbladen om facturen te klasseren
- De oefenblaadjes

De budgetmap is in eerste instantie leeg (behalve de tabbladen) en wordt naargelang de methodiek vordert, aangevuld.

1.2.4 DE KALENDER (MAGNEETBORD) MET HET MAANDOVERZICHT EN DE ICONEN

De kalender is een handig hulpmiddel om het budgetplan te **visualiseren**.

Bij de kalender horen **iconen**. Er is een icoon voor het inkomen (paars) en er zijn verschillende iconen voor de uitgaven (geel en blauw). De iconen worden op de kalender geplaatst naargelang het verloop van de methodiek.

Bij elk icoon (uitgave) zijn oefeningen voorzien (zie deel 2). Na het doorlopen van de methodiek zullen alle iconen op de kalender aanwezig zijn en zal het volledige budgetplan gevisualiseerd zijn.

Vb. Op deze kalender hangt de magneet inkomsten op de 2de van de maand. Op die dag begint de klas aan dit thema. Twee weken later zal er op vrijdag de 16de gestart worden met het thema energie. De week nadien staat het icoon van winkelen op de kalender. De leerlingen leren dan meer over budgetvriendelijk koken. Diezelfde week zullen ze ook een toevalskaart trekken.

Legende bij de iconen

Paars icoon:
inkomen

Groen icoon:
toevalskaarten

Geel icoon:
soorten uitgaven

Blauw icoon:
extra thema's

Huur - huis

Reizen - palmboom

Energie - lamp

Kerst - kerstboom

Telecom - GSM

Pasen - paasei

Gezondheid - hart met cardioliijn

Joods inwijdingsfeest- kandelaar of Chanoeka

Vervoer - fiets

Ramadan - moskee

Verzekeringen - paraplu

Halloween - pompoen

Belastingen - belasting

Valentijn - hartje

Winkelen - winkelkar (dagdagelijkse uitgaven)

Verjaardag - verjaardagstaart

Afbetaling - bom

Inkomende post - enveloppe

Hobby's - tennisracket met penseel

Nieuwjaar - vuurpijl

Opgelet: voor de blauwe iconen zijn er geen oefeningen. Dit zijn speciale momenten die plaatsvinden gedurende het jaar, bijvoorbeeld Kerstdag en Pasen. Je kan deze iconen op de kalender plaatsen als je rond deze gebeurtenis iets wil doen in de klas. De iconen kunnen dus flexibel ingezet en gebruikt worden.

Bijvoorbeeld: Het icoon met de kerstboom kan je in december hangen op de kalender om de kerstperiode aan te kondigen. Je kan dit echter ook in november gebruiken om de leerlingen erop te wijzen dat er een dure maand aankomt met veel cadeautjes en feesten.

1.2.5 TOEVALSKAARTEN

De toevalskaarten zijn **positieve of negatieve gebeurtenissen**. Om dit aan te duiden, maak je gebruik van het groene icoon (vraagteken).

De leerkracht kan op elk moment in de kalender het icoon met het vraagteken laten verschijnen. Het leerdoel hierachter is dat leerlingen te weten komen dat er steeds geld voorzien moet worden voor onverwachte uitgaven.

Bijvoorbeeld: het betalen van een boete, een lekkende kraan herstellen, het betalen van een ziekenhuisfactuur enz.

Naast negatieve gebeurtenissen komen er ook **voldoende positieve gebeurtenissen** aan bod. Je maakt als leerkracht de keuze of je het bedrag (positief of negatief) laat opnemen in het budgetplan van de leerlingen.

Bijvoorbeeld: geld krijgen voor je verjaardag, een belastingvoordeel ontvangen enz.

1.2.6 CHALLENGES EN KWARTETKAARTEN

Bij de thema's **elektriciteit, budgetkoken, wonen, vrije tijd en gezondheid** horen challenges en kwartetten. In totaal zijn er 5 kwartetten (20 kaarten).

Bij elk thema horen verschillende challenges. Als de leerlingen slagen voor een bepaalde challenge, krijgen ze een kaart uit het daarbij behorende kwartet. Wanneer de leerlingen een kwartet volbrengen, krijgen ze een besparingstip en eventuele korting die bij het thema past.

Bijvoorbeeld: Bij elektriciteit moeten de leerlingen gedurende een week letten op het sluipverbruik van toestellen. Indien iedereen van de klas dit doet, verdienen ze hiermee klassikaal 1 kwartetkaart. Als de leerlingen 4 dezelfde kaarten verzamelen dan krijgen ze korting (bedrag zelf te kiezen) op de energiefactuur. De verdiende korting mogen ze aanduiden op hun budgetplan.

In **bijlage 1: Challenges** werden voorbeeld-challenges opgenomen, naargelang het kunnen en de noden van de leerlingen kan de leerkracht zelf nog andere challenges verzinnen.

2. AAN DE SLAG!

2.1 VOORBEREIDENDE OPDRACHTEN

2.1.1 HET FINANCIËEL PASPOORT

BENODIGDHEDEN

Financieel paspoort en zelftest 'geldtype' zie doos

OPDRACHT: INVULLEN VAN HET FINANCIËEL PASPOORT.

De leerlingen kiezen een foto, dit kan een foto zijn van zichzelf, een portrettekening, een typerende afbeelding,... zijn.

De leerlingen vullen de zelftest "Welk geldtype ben jij?" in. Het resultaat noteren ze op hun financieel paspoort. Mogelijke geldtypes zijn: 'spaarzaam type', 'bewuste consument' en 'big spender'.

De keuze van het ziekenfonds wordt pas ingevuld nadat het thema gezondheid aan bod is gekomen.

De realiteitsronde kan nog niet ingevuld worden. Dit kan pas na de oefeningen rond inkomen, wonen en vrije tijd.

Na het invullen wordt het financieel paspoort vooraan in de map gestopt.

2.1.2 POST EN ADMINISTRATIE

BENODIGDHEDEN

Ringmap, tabbladen, facturen, overschrijvingsformulier, fluostift en oefenblaadjes

LEERDOEL

Het doel van deze opdracht is om de leerlingen te leren omgaan met hun post en administratie. Ze krijgen inzicht in alles wat daarbij komt kijken, zoals het begrijpen van een factuur, het uitvoeren van een overschrijving, het sorteren van een factuur onder het juiste tabblad enz.

Onderstaande klasgesprekken en opdrachten volgen elkaar op en doorloop je best stap voor stap met de leerlingen.

KLASGESPREK: FACTUUR ONTVANGEN

Vraag aan de leerlingen op welke manieren je facturen kan ontvangen.

- Wat zijn de voor- en nadelen van het ontvangen van facturen in je brievenbus?
- Wat zijn de voor- en nadelen van het digitaal ontvangen van facturen?
- Op welke manier zou jij later je post willen ontvangen? Waarom op die manier?

OPDRACHT: LEZEN VAN EEN FACTUUR

Neem uit de facturen van *bijlage 2: Facturen uit de post* een willekeurige factuur en kopieer deze voor elke leerling. De leerlingen duiden met een fluostift de gevraagde zaken aan op de factuur:

- Datum van de factuur
- Klantnummer
- Bedrag dat betaald moet worden
- Gestructureerde mededeling
- Rekeningnummer
- Wie is de begunstigde? Wie is de opdrachtgever?
- Wat gebeurt er als je de factuur niet tijdig betaalt?

BUITENGEWOON MEER: ONLINE BANKIEREN OEFENEN

Ga met de leerlingen naar de demobank van Wikifin. Op deze demobank kunnen ze oefenen op online bankieren. Ze kunnen onder andere overschrijvingen doen, doorlopende opdrachten instellen en hun zicht- en spaarrekening bekijken.

Je geeft als leerkracht zelf een aantal opdrachten, zoals bijvoorbeeld: *Welke betaling deed je op 04/10/2022?*

<https://www.wikifin.be/nl/demobank>

KLASGESPREK: VERSCHIL TUSSEN EEN DOMICILIËRINGSOPDRACHT EN EEN DOORLOPENDE OPDRACHT

Leg eerst uit aan de leerlingen wat het verschil is tussen een [domiciliëringsopdracht](#) en een [doorlopende opdracht](#). Wat zijn de voordelen en wat zijn de nadelen van deze betaalwijzen? Wat zou jij kiezen? Waarom? Dit kan je doen door met de leerlingen het oefenblad met de vragen samen in te vullen. Meer informatie over domiciliëring en doorlopende opdrachten kan je terugvinden in [bijlage 3: Verschil tussen domiciliëring en doorlopende opdracht](#)

OPDRACHT: BETALEN VIA DOMICILIËRINGSOPDRACHT EN DOORLOPENDE OPDRACHT.

Neem [oefenblad 1: Domiciliëringsopdracht of doorlopende opdracht](#) en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen duiden aan welke uitgaven je kan betalen met een domiciliëringsopdracht of met een doorlopende opdracht.

OPDRACHT: KLASSEREN VAN FACTUREN

Deel aan elke leerling de tabbladen uit. Overloop met de leerlingen de verschillende tabbladen. Per tabblad dat je overloopt vraag je aan de leerlingen welke soort factuur daarbij hoort.

Neem de facturen uit [bijlage 2: Facturen uit de post](#) en kopieer deze voor elke leerling. Laat de leerlingen individueel of per twee de facturen achter het juiste tabblad stoppen. Overloop nadien de opdracht klassikaal.

Bijvoorbeeld: de factuur van internet, hoort achter het tabblad 'telecom'.

2.1.3 HET BUDGETPLAN OPMAKEN

BENODIGDHEDEN

Blaadjes met onderverdelingen van het budgetplan (noemers), polaroids, leeg budgetplan, ingevuld budgetplan, de mogelijkheid om een filmpje te tonen.

LEERDOEL

Het doel van deze opdracht is om inzicht en overzicht te krijgen in maandelijkse inkomsten en uitgaven. Op die manier leren leerlingen kritisch reflecteren en hun gedrag aanpassen. Zoals beschreven in deel 1 is het belangrijk dat je samen met leerlingen eerst overloopt hoe je een budgetplan moet opmaken. Je hebt zo een goede basis om gedurende de methodiek inkomsten en uitgaven in te vullen.

Onderstaande klasgesprekken en opdrachten volgen elkaar op en doorloop je best stap voor stap.

OPDRACHT: FILMPJE BUDGETPLAN

Toon aan de leerlingen het filmpje ['Hoe behoud ik overzicht over mijn inkomsten en uitgaven?'](#) van BIZ over hoe je een budgetplan opmaakt en bespreek met de leerlingen wat ze zagen.

Scan de QR-code of gebruik de link: <https://youtu.be/jKo9nx9eS5E>.

BUITENGEWOON MEER: FILMPJE: 'BUDGETTEREN'

Bekijk samen met de leerlingen de filmpjes rond budgetteren van [Wakosta?! In beeld](#) van onze collega's BIZ West-Vlaanderen. Deze filmpjes lichten kort toe wat budgetteren is en hoe je het zelf kan doen.

[Budgetteren, wat is dat?](#)

Scan de QR-code of gebruik de link <https://youtu.be/D9N4tEyGLgY>

[Budgetteren DIY:](#)

Scan de QR-code of gebruik de link: <https://youtu.be/VCf-PCXIQtc>

OPDRACHT: STELLINGENSPEL

Laat de leerlingen op een rij staan. Als de leerlingen akkoord zijn met de stellingen, zetten ze een stap vooruit. Naarmate ze niet akkoord zijn met de stelling, nemen de leerlingen een stap achteruit. Bij elke stelling bevraag je de leerlingen naar hun mening. [Met deze stellingen kan je op een actieve manier het gesprek op gang trekken en de voorkennis van de leerlingen nagaan.](#)

Volgende stellingen kunnen aan bod komen:

- Ik kan makkelijk sparen.
- Ik maak me geen zorgen over mijn budget in de toekomst.
- Als ik problemen heb met mijn budget, zou ik hulp vragen.
- Ik vind het leven duur.

€ OPDRACHT: INKOMSTEN EN UITGAVEN

Leg het verschil tussen **inkomsten**, **vaste kosten**, **periodieke kosten** en **leefgeld** uit aan de hand van de noemers uit de doos. Leg de noemers op een tafel en verspreid de polaroids uit de doos (uitgaven) willekeurig onder de noemers. Laat de leerlingen zelf zoeken welke polaroid onder welke noemer hoort. Bespreek de oefening klassikaal en geef uitleg aan over bepaalde begrippen.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdracht?

Periodieke kosten omrekenen: Bespreek het belang van het omrekenen van periodieke kosten naar bedragen per maand. Je kan aan de leerlingen de tip geven om het bedrag van de periodieke kosten op een aparte spaarrekening te zetten.

Leefgeld: Leefgeld is geld dat overblijft na het betalen van vaste en periodieke kosten. Het leefgeld omvat alle zaken waarover je geen echte maandelijkse of jaarlijkse factuur krijgt, bijvoorbeeld, dokterskosten, medicatie, voeding, onderhoudsproducten, herstellingen, cadeautjes, kapper, brandstof auto, ...

€ OPDRACHT: INVULLEN VAN DE NOEMERS OP HET BUDGETPLAN

Neem *bijlage 4: Budgetplan* en kopieer deze bij voorkeur op A3 voor elke leerling

Nadat de polaroids onder de juiste noemer werden gelegd, nemen de leerlingen de indeling over op het budgetplan. Gebruik hiervoor het ingevulde budgetplan uit de doos ter controle. De leerlingen krijgen hiervan geen kopie. Niet alle inkomsten en uitgaven die onder de noemers liggen worden opgenomen in het budgetplan. Selecteer met de leerlingen de meest voorkomende uitgaven.

Je kan de leerlingen in groepjes aan de opdracht laten werken, maar zorg ervoor dat elke leerling een eigen budgetplan heeft.

Nu is het basisbudgetplan met de indeling (noemers) klaar. Zoals eerder werd aangegeven, worden de bedragen later pas ingevuld (naarmate de leerlingen meer oefeningen maken in deel 2.2.).

De leerlingen stoppen het budgetplan in hun budgetmap.

OPDRACHT: VERDELING VAN DE UITGAVEN IN BELGIË:

Neem *oefenblad 2: Uitgaven van een gemiddeld gezin* en kopieer deze voor elke leerling.

Op het oefenblad staat een taartdiagram met verschillende onderdelen. De leerlingen kleuren de verschillende taartstukken in, telkens met een andere kleur. Op die manier krijgen de leerlingen een overzicht en zien ze waar veel of minder van hun maandbudget naar toe zal gaan.

KLASGESPREK: FILMPJE 'I GOT MY MIND ON MY MONEY AND MY MONEY OM MY MIND'

In de verschillende video's van *'i got my mind on my money and my money om my mind'* spreken bekende figuren openlijk over een blunder die ze begingen met hun budget. Kies een video op de website: <https://mijngeldenik.be/money> die aansluit bij een situatie van jouw leerlingen of die jouw leerlingen zal aanspreken.

Wat nemen de leerlingen mee uit deze video? Verzin samen een aantal tips om een vervelende budgetsituatie te voorkomen.

BUITENGEWOON MEER: FILMPJE 'SPAREN'

Bekijk samen met de leerlingen de filmpjes rond sparen van *Wakosta?! In beeld* van onze collega's BIZ West-Vlaanderen. Deze filmpjes lichten kort toe wat sparen is en hoe je het zelf kan doen.

Sparen, wat is dat?

Scan de QR-code of gebruik de link <https://youtu.be/mF9Sw7ThcqI>

Sparen DIY:

Scan de QR-code of gebruik de link: https://youtu.be/CN_6Sy9URD8

OPDRACHT: WOORDZOEKER VASTE- EN PERIODIEKE KOSTEN

Neem *oefenblad 3: Zoek mij! Vaste of periodieke kosten* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen duiden in de woordzoeker de begrippen aan die te maken hebben met vaste en periodieke kosten.

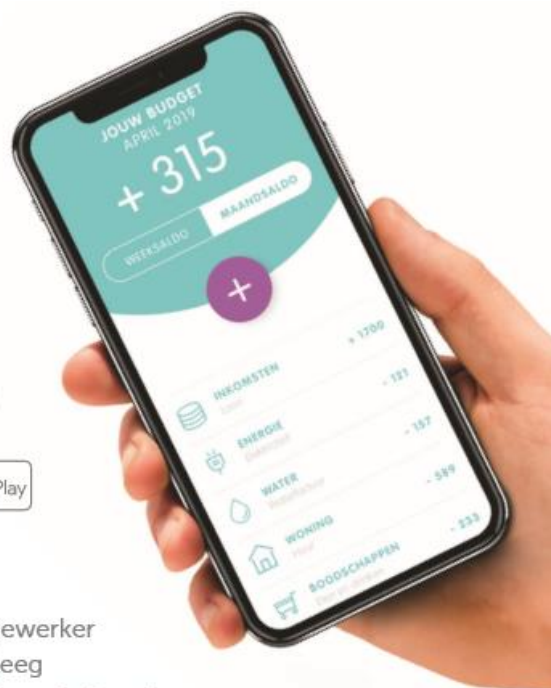
+ BUITENGEWOON MEER: MIJN GELD EN IK

Ga samen met de leerlingen eens naar de algemene info over jongeren en omgaan met geld: <https://mijngeldenik.be> of gebruik de QR-code.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachtenreeks?

Het is belangrijk om een inzicht te hebben over je inkomen en uitgaven. Denk na over wat je uitgeeft en zal moeten uitgeven. Gebruik een budgetplan of de Wakosta?!-app

Download de app

Nu beschikbaar in de Play Store (android) en App Store (IOS).

Meer info:

contacteer de BIZ-medewerker uit jouw regio of raadpleeg

www.budgetinzicht.be

2.2 AAN DE SLAG MET DE KALENDER, DE ICONEN EN DE THEMA'S

2.2.1 HET INKOMEN

BENODIGDHEDEN

Kalender met icoon inkomen (paars), draaischijf inkomsten, inkomstenfiches, post-its, oefenblaadjes, eventueel een computer met internet waar de leerlingen iets kunnen opzoeken.

LEERDOEL

Leerlingen leren de verschillende soorten inkomsten kennen.

Aandachtspunt: De leerlingen doorlopen eerst verschillende soorten inkomsten. Op het einde van de opdrachtenreeks krijgen **alle leerlingen een vast inkomen van € 1550 euro per maand waarmee ze in het verdere verloop van de methodiek aan de slag gaan.**

Plaats het icoon inkomen op de kalender bijvoorbeeld op de tweede dag van de maand

OPDRACHT: SOORTEN INKOMSTEN

Neem *oefenblad 4: Op onderzoek: Soorten inkomsten* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen draaien een voor een aan de draaischijf. De leerlingen met hetzelfde inkomen, gaan samen in een groepje zitten. De mogelijke inkomsten zijn: werkloosheidsuitkering, loon, inschakelingsuitkering, ziekte-uitkering en leefloon. Elk groepje krijgt een oefenblad met richtvragen. Samen vullen ze dit in, ze kunnen hiervoor gebruik maken van de inkomstenfiches en van een computer.

De leerlingen stellen de inkomsten aan elkaar voor.

OPDRACHT: PAASEI-JACHT ROND INKOMSTEN

De leerkracht schrijft op post-its onderstaande kernwoorden die typerend zijn voor een soort inkomen. De leerkracht verstopt deze post-its in het klaslokaal. Op het bord schrijft de leerkracht de 5 inkomsten op. De leerlingen krijgen de opdracht om alle post-its te zoeken en onder het juiste inkomen te kleven. De leerlingen mogen onderling overleggen. Overloop de resultaten klassikaal en vul de kader samen in. Werk je volgens deze methodiek, dan heb je als leerkracht enkel de verbetersleutel nodig en geen kopieën voor de leerlingen.

Variatie: Laat je de leerlingen liever individueel werken, gebruik dan het *oefenblad 5: Op jacht naar inkomsten*. De leerlingen zoeken naar de woorden die bij elkaar horen op hun blad en plaatsen die onder het juiste inkomen.

OPDRACHT: QUIZ OVER DE SOORTEN INKOMSTEN

Link naar de quizvragen: <http://www.bizoostvlaanderen.be/ons-aanbod/buitengewoon-budgetteren>

Met een quiz kan je op een speelse manier de kennis van de leerlingen testen en herhalen.

OPDRACHT: VUL HET BEDRAG IN OP HET BUDGETPLAN

Vul nu het inkomen van € 1550 in op het budgetplan.

Dit bedrag werd gekozen om ervoor te zorgen dat de methodiek een positief verhaal blijft. Het is immers niet de bedoeling om leerlingen op voorhand te demotiveren bij de stap naar het alleen wonen. Je kan er als leerkracht voor kiezen om de leerlingen meer of minder te laten verdienen. Vraag aan de leerlingen of dit bedrag overeenkomt met wat ze hebben genoteerd in de droomronde op hun financieel paspoort.

BUITENGEWOON MEER: ONDERDELEN LOONFICHE BEKIJKEN

Via de volgende website kan je met de leerlingen de verschillende onderdelen van een loonbrief bekijken.

<https://www.guidea.be/Nieuws/Artikel/Id/888/Wat-staat-er-op-je-loonbrief>

BUITENGEWOON MEER: WEBSITE BEKIJKEN

Via de Jobat-website (www.jobat.be) kunnen de leerlingen een kijkje nemen naar het loon van verschillende beroepen in het salariskompas en kunnen ze onder andere hun nettoloon berekenen.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachtenreeks?

Het is wat verwarrend, maar het loon dat op jouw contract zal staan en het loon dat je op jouw rekening krijgt is niet hetzelfde. Je brutoloon is het bedrag waarvan belastingen en sociale zekerheid wordt afgetrokken. Het bedrag dat je dan overhoudt is je nettoloon en wordt elke maand uitbetaald op je rekening.

2.2.2 HUREN

BENODIGDHEDEN

Kalender met icoon 'huisje' (geel), internet en computer zodat de leerlingen iets kunnen opzoeken, tijdschriften, oefenblaadjes en ppt van de quiz.

LEERDOEL

Met dit thema leren de leerlingen stap voor stap hoe ze zich moeten voorbereiden op het huren van een woning. Thema's die aan bod komen: de zoektocht naar een woning, het bezoek, het huurcontract, een plaatsbeschrijving, de rechten en plichten van de (ver)huurder en de inrichting van de woning.

Plaats het icoon met het huisje op een bepaalde dag van de maand op de kalender.

Aandachtspunt: De leerlingen zijn allemaal alleenstaand in deze methodiek. **Ze zoeken dus een huis, studio of appartement voor zichzelf.** Zoals eerder aangegeven krijgen de leerlingen een virtuele spaarpot van € 2500 voor de huurwaarborg en de meubelen.

ZOEKTOCHT NAAR EEN WONING

OPDRACHT: COLLAGE DROOMWONING EN KLASGESPREK

Als opwarmer voor het thema 'huren' kan je de leerlingen een **creatieve collage** laten maken over hun **droomhuis**. De leerlingen kunnen hiervoor terugkijken naar hun financieel paspoort en kijken hoe ze hun droomhuis hebben beschreven. Op basis hiervan kunnen ze hun ideale woning verder uitwerken. Geef aan de leerlingen een aantal vragen mee die ze moeten beantwoorden in hun collage.

- In welke regio wil je wonen?
- Wil je liever in de stad of op het platteland wonen?
- Welk type woning wil je (appartement, studio, villa of rijhuis)?
- Moet er een tuin zijn of is een terras voldoende?
- Wil je een garage?
- ...

De leerlingen mogen hun collage voostellen aan de klasgenoten. Stel tijdens de voorstelling vragen aan de leerlingen om stil te staan bij hun keuze (**reflectie**). Bijvoorbeeld:

- Waarom kies je voor de stad en niet voor het platteland?
- Wat zijn de voor- en nadelen van wonen in de stad of op het platteland?
- Waarom kies je voor dit type woning?
- Heb je tijdens het ontwerpen van je droomwoning rekening gehouden met wat alles kost?
- Wat is de **huurprijs** van een appartement, studio of rijwoning denk je?

Neem het taartdiagram uit het thema 'inkomen' erbij en laat de leerlingen hier nog eens naar kijken. **De gangbare regel is dat de kosten voor huur ongeveer een derde mag bedragen van het maandelijks inkomen om je budget in balans te houden.** In de realiteit is echter niet altijd mogelijk door de prijzen op de huurmarkt.

OPDRACHT: CHECKLIST WONEN: VAN DROMEN NAAR REALITEIT

Neem *oefenblad 6: Checklist wonen* en kopieer deze voor elke leerling.

Nu de leerlingen weten waar en in welk type huis ze graag willen wonen, is het belangrijk ook stil te staan bij een aantal zaken die belangrijk zijn in de realiteit. Vanuit een klasgesprek zullen de leerlingen tot een **aantal conclusies komen die ze verwerken in hun persoonlijke checklist**.

Op het oefenblad staan al een aantal zaken die de leerlingen moeten invullen. Volgende vragen kunnen aan bod komen om dit oefenblad toe te lichten of uit te bereiden.

Opgelet! De kolom 'mijn woning' vullen de leerlingen nog niet in.

- Wat is een EPC-certificaat? Heeft de woning een EPC-certificaat?
- Is er dubbele beglazing?
- Hoeveel bedraagt de maandelijkse kost voor energie?
- Welke papieren moet ik voorleggen om een woning te huren? Loonbrief? Motivatiebrief?
- Is de woning vlot bereikbaar met het openbaar vervoer? Is de woning niet te ver van je werk?

OPDRACHT: DE ZOEKTOCHT NAAR EEN WONING: REALITEIT

Via welke manier kan je op zoek gaan naar een woning? Wie kan er jou helpen bij jouw zoektocht?

Geef aan de leerlingen de opdracht om een huis te zoeken via websites van verschillende Immo-kantoren, bijvoorbeeld:

www.immoweb.be

www.kapaza.be

www.2dehands.be

www.immo.vlan.be/

www.koopjeskrant.be/immo

www.zimmo.be

De leerlingen kijken na de zoektocht naar een woning terug naar de checklist. Ze kunnen op het oefenblad aanduiden **of hun wensen ook aanwezig zijn in de woning die ze vonden**.

Dit zet de leerlingen aan tot **reflectie** en het stellen van realistische verwachtingen. **Zijn ze bereid om hun wensen aan te passen?**

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachtenreeks?

De gangbare regel is dat de kosten voor huur ongeveer een derde mag bedragen van het maandelijks inkomen om je budget in balans te houden.

Een loonfiche, ID-kaart en vaak ook referentiebrief (sollicitatie) zijn nodig om een woning te kunnen huren.

Hou rekening met de EPC waarde van de woning om een hoge energierekening te vermeiden. Heeft een woning bijvoorbeeld geen dubbel glas, dan zal jouw energiefactuur véél hoger zijn omdat je meer moet verwarmen.

BEZOEK AAN DE WONING

OPDRACHT: MINDMAP EERSTE BEZOEK

Neem *oefenblad 7: Mindmap een woning bezoeken* en kopieer deze voor elke leerling.

Leg uit wat een mindmap is en laat de leerlingen een mindmap maken over het eerste bezoek aan een woning. Ze kunnen deze opdracht alleen of in groepjes maken.

OPDRACHT: ROLLENSPEL HUURDER-VERHUURDER

Met deze rollenspelen kan je de leerlingen *voorbereiden op een eerste contact met de verhuurder* of het immokantoor.

Rollenspel 1: telefoongesprek

Een leerling speelt de huurbaas, de andere leerling een kandidaat-huurder. De huurder belt naar de verhuurder om een afspraak te maken om de woning te bezichtigen. Laat de andere leerlingen het rollenspel observeren.

Stel na afloop volgende vragen aan de spelers en de observators: Wat vond je moeilijk, wat verliep goed? Welke tips zou je geven aan de huurder?

Draai de rollen om: de kandidaat-huurder wordt nu de verhuurder en omgekeerd.

Rollenspel 2: eerste bezoek aan het huis

Een leerling speelt de huisbaas van de school, de andere leerling een kandidaat-huurder van een klas. Doe alsof je interesse hebt om het klaslokaal te huren. De huisbaas leidt de kandidaat-huurder rond in het klaslokaal en benoemt de sterke punten van het lokaal. Laat de andere leerlingen observeren.

Stel na afloop volgende vragen aan de spelers en de observators: Wat vond je moeilijk, wat verliep goed? Welke tips zou je geven aan de huurder?

Draai de rollen om: de kandidaat-huurder wordt nu de verhuurder en omgekeerd.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachtenreeks?

De verhuurder mag kiezen aan welke kandidaat-huurder hij zijn woning verhuurt. Hij mag *niet discrimineren* op basis van bijvoorbeeld huidskleur, handicap, geslacht, burgerlijke staat, geaardheid of vermogen. Om discriminatie tegen te gaan, mag hij alleen de informatie vragen die hij nodig heeft om de woning te verhuren.

Het is *moeilijk om een woning te vinden zonder inkomen*. Om die reden gaat de voorkeur vaak uit naar kandidaat-huurders met een vaste job. Bespreek met de leerlingen wat ze moeten doen als ze nog geen inkomen hebben en toch een huis willen huren, zijn er bijvoorbeeld ouders die borg kunnen staan? Kunnen ze beroep doen op een spaarrekening?

HET HUURCONTRACT

OPDRACHT: HET HUURCONTRACT ONDERTEKENEN + INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN.

Neem *bijlage 5: Het huurcontract* en kopieer dit voor elke leerling.

De leerlingen krijgen een huurcontract. Hierop moeten ze het bedrag van hun gekozen woning (zie vorige oefening) invullen. De leerlingen ondertekenen dit huurcontract en plaatsen het in hun budgetmap.

De leerlingen vullen het bedrag voor hun woning in op hun budgetplan.

KLASGESPREK: HUURWAARBORG OP EEN GEBLOKKEERDE REKENING

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wat is een waarborg? Kan je een voorbeeld geven van een plaats waar je al eens een waarborg moest betalen (vb. locker op school of fitness)?
- Wat zou een huurwaarborg dan zijn?
- Wat wil 'geblokkeerd' zeggen? Kan je een voorbeeld geven van iets dat geblokkeerd is?
- Wat zou een geblokkeerde rekening dan willen zeggen?

OPDRACHT: OVERNAMEFORMULIER AARDGAS EN ELEKTRICITEIT

Neem *oefenblad 10: energieovernamedocument* en kopieer deze voor elke leerling.

Indien mogelijk: ga op zoek naar de meterstanden op school en laat de leerlingen de huidige meterstanden invullen. Indien dit niet kan: geef de leerlingen de opdracht om de meterstanden van het huis waar ze wonen in te vullen.

OPDRACHT: HUURCONTRACT OPZEGGEN

Neem *oefenblad 11: huurcontract opzeggen* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen vullen de modelbrief aan om hun huurwoning te kunnen opzeggen.

BUITENGEWOON MEER:

Maak samen met de leerlingen ook een *contactenblad* aan en plaats dit in de budgetmap. Op dit blad noteren de leerlingen de contactgegevens van de verhuurder, maar ook van de *huurdersbond* (huurdersplatform.be). Noteer kort waarvoor ze bij de huurdersbond terecht kunnen. Zo krijgen de leerlingen een eenvoudig overzicht.

+ BUITENGEWOON MEER

Kan je de huurwaarborg niet betalen? Dan kan het OCMW in je buurt je mogelijk helpen. Maak een afspraak bij het OCMW om na te gaan of je hiervoor in aanmerking komt.

Heb je conflict met de huisbaas over de huurwaarborg, neem dan contact op met de huurdersbond (huurdersplatform.be).

Leg aan de leerlingen uit dat je een huurcontract kan registreren bij een kantoor van Rechtszekerheid. Dit biedt zowel de huurder als verhuurder bescherming.

Meer info hierover kan je terugvinden via deze link:

www.financien.belgium.be/nl/particulieren/woning/huren-verhuren/registratie-huurcontract?

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachtenreeks?

De huurprijs kan elk jaar geïndexeerd worden. De verhuurder is verplicht om jou dit schriftelijk te laten weten.

Leg aan de leerlingen uit dat de verhuurder zal vragen om een huurwaarborg te betalen. Dit is een bedrag van maximaal drie maanden huur die op een geblokkeerde rekening wordt gestort. Een huurwaarborg dient als buffer voor de verhuurder indien je de huur niet betaalt of je schade brengt aan de woning. De verhuurder mag dan geld nemen van de huurwaarborg. De verhuurder mag ook van deze rekening gebruik maken bij toegebrachte schade aan de woning door de huurder.

Als de huurperiode goed verloopt, zal je de huurwaarborg bij verhuis naar een andere woning volledig terugkrijgen.

Problemen bij het huren? Een adres: [DE HUURDERSBOND](#)

DE PLAATSBSCHRIJVING

OPDRACHT: PLAATSBSCHRIJVING OPMAKEN

Neem *oefenblad 8: Een plaatsbeschrijving van mijn woning* en kopieer deze voor elke leerling.

Leg aan de leerlingen uit dat er ook een plaatsbeschrijving moet gebeuren en leg uit wat dit precies inhoudt.

De leerlingen krijgen de opdracht om een **plaatsbeschrijving op te maken van hun eigen kamer thuis**, een leefruimte in huis of van het klaslokaal waar ze zich bevinden. Dit kan een individuele opdracht zijn of een groepsopdracht. Op hun oefenblaadje kunnen ze de gevraagde zaken aanduiden.

Variatie: Verberg in het klaslokaal een aantal gebreken. Wanneer je nadien samen met de leerlingen de plaatsbeschrijving overloopt, kan je stilstaan bij de verborgen gebreken. Op die manier maak je de leerlingen op een ludieke, doch realistische wijze duidelijk dat het belangrijk is zorgvuldig de plaatsbepaling op te maken.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdracht?

Plaatsbeschrijving= Aan het begin van een huurperiode wordt een plaatsbeschrijving opgemaakt. Dit is een document waarin de staat van de woning gedetailleerd en per kamer wordt beschreven. Alle gebreken worden hierin opgenomen, zodat je aan het einde van de huurperiode niet verantwoordelijk gesteld wordt voor eerdere gebreken. Een plaatsbeschrijving is verplicht.

RECHTEN EN Plichten

OPDRACHT: ONDERHOUD EN HERSTELLING VAN DE WONING

Neem *oefenblad 9: Iets kapot? Wie moet betalen en herstellen?* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen duiden aan welke kosten door de huurder en door de verhuurder betaald of hersteld moet worden.

Maak gebruik van *bijlage 6: Herstellingen in de huurwoning: Wie moet wat betalen?* om de leerlingen een handig overzicht te bieden.

OPDRACHT: QUIZ OVER RECHTEN EN Plichten VAN DE HUURDER

Ga naar de juiste PowerPoint via <http://www.bizoostvlaanderen.be/ons-aanbod/buitengewoon-budgetteren>

De leerlingen spelen de quiz over wederzijdse rechten en plichten bij het huren van een woning.

BUITENGEWOON MEER:

Je kan in je klas iemand van de huurdersbond uitnodigen om uitleg te krijgen over de rechten van de huurder.

Op <https://huurdersplatform.be/> kan je heel wat informatie vinden over de rechten en de plichten van de (ver)huurder.

INRICHTEN WONING

OPDRACHT + KLASGESPREK: INRICHTEN WONING

Droomronde: de leerlingen mogen nadenken over hun droominrichting. Laat de leerlingen nadenken over hoe ze hun huis willen inrichten. Daarna kunnen ze via verschillende websites zoeken naar de prijs van hun spullen. Als deze opdracht volbracht is worden de verschillende uitgaven opgeteld (bed, kast, plant, bloempot, tafeltje, tapijt,...).

Realiteitsronde: laat de leerlingen reflecteren over hun keuzes in de droomronde door het stellen van volgende vragen:

- Hoeveel hebben jullie uitgegeven aan de inrichting? Vinden jullie dat veel/weinig?
- Waar zouden jullie vooral gaan shoppen?
- Is het bedrag dat jullie hebben uitgegeven aan inrichting haalbaar in het echte leven,...?
- Nu jullie weten hoe duur alles is, wat zou je niet meer aankopen?
- Zou je veel kunnen uitsparen door tweedehands aankopen? Wie zou naar de kringloopwinkel gaan? Wat zijn voor-en nadelen van tweedehands en de kringloopwinkel?

BUITENGEWOON MEER:

Je kan met de leerlingen op bezoek gaan naar een kringloopwinkel. Heel wat meubels kan je een upgrade geven door een laagje verf of een herstelling.

In verschillende steden is een REPAIR CAFÉ waar je hulp en advies van deskundige vrijwilligers kan krijgen bij herstellingen. Vind meer informatie via de website:

<https://repairshare.be/toolkits/organisatoren/repair-cafes/>

2.2.3 ENERGIE

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon lamp, factuur energie (water, gas en elektriciteit), oefenblaadjes, kwartetkaarten en internet en computer

LEERDOEL

Door het maken van de opdrachten komen de leerlingen te weten met welke tips ze kunnen besparen op de energiefactuur.

Plaats het icoon met het lampje op een bepaalde dag van de maand op de kalender.

OPDRACHT: HERHALINGSOEFENING OP HET LEZEN VAN EEN FACTUUR

Neem uit de facturen in bijlage 2 *de eindfactuur van elektriciteit* en kopieer deze voor elke leerling. De leerlingen duiden de gevraagde zaken aan op de factuur:

- Datum van de factuur
- Klantnummer
- Bedrag dat betaald moet worden
- Gestructureerde mededeling
- Rekeningnummer
- Wie is de begunstigde? Wie is de opdrachtgever?
- Wat gebeurt er als je de factuur niet tijdig betaalt?

KLASGESPREK: AANKOPEN VAN EEN KOELKAST

De koelkast is stuk en de leerlingen moeten op zoek naar een nieuwe koelkast. Ga met de leerlingen in gesprek over hoe ze dit zullen aanpakken.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Naar welke winkel zou je gaan?
- Zou je online zoeken?
- Wat betekenen de A, B, C, D, E labels op een toestel?
- Zou je eerder een dure of eerder een goedkopere koelkast aankopen?
- Zou je een krediet nemen voor het kopen van een koelkast? Waarom wel? Waarom niet? Wat zijn de gevaren van een krediet (de gevaren van een krediet komen aan bod in een van de volgende thema's)?
- Zoek je ook op tweedehandswebsites?
- Zou je langsgaan in de kringloopwinkel? Wat zijn de voor- en nadelen van het kopen van een koelkast in de kringloopwinkel?

+ BUITENGEWOON MEER:

Ga ook echt op zoek naar een koelkast online. Kijk waar je goede zaken kan doen, waar meer informatie gegeven wordt, waar de koelkast ook geleverd wordt, of een duurdere koelkast ook zijn geld waard is (vb. meer ruimte, beter label, ..) en of je jouw model ook tweedehands kan vinden in een goede staat.

€ OPDRACHT: SLUIPVERBRUIK OPSPOREN

Leg aan de leerlingen uit wat sluipverbruik is. Vraag aan de leerlingen wat ze kunnen doen om het sluipverbruik zoveel mogelijk tegen te gaan. Kunnen ze ook het sluipverbruik in hun huis vinden?

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdracht?

Sluipverbruik= Sluipverbruik doet zich voor wanneer toestellen in het stopcontact blijven zitten en daardoor energie verbruiken ook wanneer je ze niet echt gebruikt. Laat de leerlingen in hun klas of in de school zoeken naar sluipverbruik.

€ OPDRACHT: TOP 5 SLUIPVERBRUIK

De leerkracht schrijft willekeurig de toestellen uit de 'top 5 sluipverbruik' op het bord. De leerlingen mogen nadien stemmen op het toestel dat volgens hen het meest verbruikt in stand-by toestand. Deze toestellen halen de leerlingen dus best uit het stopcontact wanneer ze het niet gebruiken. Je kan ook een **stekkerdoos met schakelaar gebruiken** om te vermijden dat je stroom gebruikt.

Top 5 sluipverbruik:

1. Computer
2. Digicorder (verbruikt op stand-by 20watt/uur)
3. Wasmachine
4. Koffiezetapparaat
5. Stereo-installatie

€ OPDRACHT: ENERGIETIPS

Neem *oefenblad 12: Energietips* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen geven energiebesparende tips aan dit gezin.

€ OPDRACHT: ENERGIELEVERANCIERS VERGELIJKEN

Surf samen met de leerlingen naar de website <https://www.mijnenergie.be>

Ga via de website naar [de simulatietool](#) en vul op basis van een willekeurig huurcontract van een of meerdere leerling(en) de gevraagde gegevens in. Bedragen moeten niet worden ingegeven. Op die manier komen de leerlingen te weten wat voor hun specifieke situatie de goedkoopste energieleverancier is.

+ BUITENGEWOON MEER:

Na enkele weken kan je deze opdracht opnieuw doen. Is [een andere leverancier nu goedkoper?](#) Bekijk samen met de leerlingen hoe gemakkelijk het is om van energieleverancier te veranderen (energieovernamedocument). Op die manier bespaar je soms heel wat geld.

€ OPDRACHT: QUIZ ENERGIE BESPAREN

Ga naar de PowerPoint via <http://www.bizoostvlaanderen.be/ons-aanbod/buitengewoon-budgetteren>

Verdeel de klas in groepjes van twee of drie leerlingen. De leerlingen doen een quiz rond het besparen van energie.

€ OPDRACHT: INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN.

De leerlingen zoeken de verschillende energiefacturen op in hun budgetmap en noteren de bedragen op hun budgetplan.

2.2.4 TELECOM

BENODIGDHEDEN

Kalender met icoon gsm, internet, computer en oefenblaadjes

LEERDOEL

Door het maken van deze oefeningen komen leerlingen te weten wat de voor- en nadelen zijn van de aankoop van een tweedehandssmartphone. Ze komen ook te weten of een gsm kopen met een abonnement altijd de beste keuze is.

Plaats het icoon met de gsm op een bepaalde dag van de maand op de kalender.

OPDRACHT: TELECOM

Neem *oefenblad 13: Telefoon en abonnement kopen* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen maken de oefeningen over telecom in hun oefenblaadjes.

OPDRACHT: OP ZOEK NAAR HET BESTE TARIEF + DE LEERLINGEN VULLEN HET GEKOZEN TARIEF IN OP HUN BUDGETPLAN.

Laat de leerlingen surfen naar de website <https://www.bestetarief.be>

Via deze website kan je prijzen van bellen en surfen op een eenvoudige manier vergelijken. De leerlingen klikken op de balk 'manueel berekenen' en vullen de gevraagde gegevens (postcode) in. Als dit gelukt is kunnen de leerlingen uit een lijst kiezen wat voor hun situatie de beste provider is.

De leerlingen noteren de bedragen op hun budgetplan.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Bekijk ook eens je andere abonnementen. Stel jezelf de vraag of je ze nog wil behouden of is het niet beter om een goedkopere producent of leverancier te kiezen?

Geef de leerlingen mee zo veel mogelijk wifi te gebruiken op andere locaties. Door gewoon de code te vragen wanneer je wifi nodig hebt bij vrienden, in het restaurant, in het museum, ...verbruik je je eigen mobile data niet meteen op en betaal je geen overbodige kosten.

2.2.4 VERZEKERINGEN

BENODIGDHEDEN:

Internet, computer en oefenblaadjes

LEERDOEL:

De leerlingen komen te weten welke soorten verzekeringen er zijn, wat ze betekenen en wat het belang is van verzekeren tegen risico's.

Plaats het icoon met de paraplu op een bepaalde dag van de maand op de kalender.

+ BUITENGEWOON MEER: FILMPJE 'VERZEKERINGEN'

Bekijk samen met de leerlingen de filmpjes rond verzekeringen van *Wakosta?! In beeld* van onze collega's BIZ West-Vlaanderen. Deze filmpjes lichten kort toe wat verzekeringen zijn en hoe je het zelf kan doen.

Een verzekering, wat is dat?

Scan de QR-code of gebruik de link <https://youtu.be/tLxJkFM6XPg>

Welke verzekeringen zijn er?

Scan de QR-code of gebruik de link <https://youtu.be/Wxpsyxzm-LA>

Verzekeren DIY:

Scan de QR-code of gebruik de link: <https://youtu.be/6ru3mWOQ6Y0>

KLASGESPREK: FILMPJES VERZEKERINGEN EN BIJHORENDE VRAGEN

Toon aan de leerlingen de volgende filmpjes over de verschillende verzekeringen. Stel hen telkens een aantal vragen om de essentie van de video te herhalen en stil te staan bij de soorten verzekeringen.

Familiale verzekering <https://www.youtube.com/watch?v=qRBzfmuri9I>

- Kan je in eigen woorden uitleggen wat een familiale verzekering betekent?
- Geef een voorbeeld van een situatie waarbij je gebruik kan maken van deze verzekering.
- Wat zijn voordelen van deze verzekering?
- Zou je later een familiale verzekering afsluiten? Waarom wel? Waarom niet?

Diefstalverzekering <https://www.youtube.com/watch?v=eLq-DkDOmaU>

- Kan je in eigen woorden uitleggen wat een diefstalverzekering betekent?
- Wat zijn voordelen van deze verzekering?
- Zou je later een diefstal verzekering afsluiten? Waarom wel? Waarom niet?
- Wat kan je doen om je huis er bewoond te laten uitzien?

Rechtsbijstandverzekering: <https://www.youtube.com/watch?v=M49y2ziwDdg>

- Kan je in eigen woorden uitleggen wat een bijstandsverzekering betekent?
- Geef een voorbeeld van een situatie waarbij je gebruik kan maken van deze verzekering.
- Wat zijn voordelen van deze verzekering?
- Zou je later een bijstandsverzekering afsluiten? Waarom wel? Waarom niet?

Brandverzekering: brandende kerstboom <https://www.youtube.com/watch?v=wbklh5fx5Ck>

- Wat zijn de voordelen van deze verzekering? Een brand in huis is snel gebeurd, **daarom is een brandverzekering verplicht.**
- Geef een ander voorbeeld van een situatie waarbij je gebruik kan maken van deze verzekering. Je zag dit niet in de video, maar laat de leerlingen raden.

€ OPDRACHT: OEFENINGEN OVER VERZEKERINGEN IN HET DAGELIJKS LEVEN

Neem *oefenblad 14: Ben ik wel verzekerd?* en kopieer deze voor elke leerling.

Dit oefenblad bestaat uit een herhaling van en oefening op de soorten verzekeringen.

€ OPDRACHT: MEMORY SOORTEN VERZEKERINGEN

Om alle soorten verzekeringen te herhalen, kunnen de leerlingen een **memory-spel** spelen (zie doos). Hierin herhalen ze zowel de verzekeringen uit het dagelijkse leven (vb. brandverzekering), als de verzekeringen in de gezondheidszorg (vb. mutualiteit). Je speelt deze memory dan ook best nadat je beide thema's (verzekeringen en gezondheid) behandeld hebt.

€ OPDRACHT: INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN

De leerlingen zoeken de verschillende verzekeringsfacturen op in hun budgetmap en noteren de bedragen op hun budgetplan. Verzekeringen zijn jaarlijkse facturen, dus **deel het bedrag door 12**.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Door verschillende verzekeringen met elkaar te vergelijken kan je soms heel wat uitsparen. Sommige verzekeraars vragen meer of minder geld. **Let op!** Als je een medisch probleem hebt kunnen verzekeraars moeilijk doen of je meer doen betalen.

2.2.5 GEZONDHEID

Je kan de leerlingen een challenge laten doen rond gezondheid. Voorbeelden van challenges over gezondheid kan je vinden op de kwartet-kaarten of in bijlage. Je kan de leerlingen ook vragen om zelf iets te bedenken.

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon hart met cardioliijn, oefenblaadjes, kopieën artikel, computer, internet, schaar en lijm.

LEERDOEL

Door het maken van deze oefeningen krijgen de leerlingen inzicht in de verschillende begrippen rond gezondheid en krijgen ze tips over hoe er kan bespaard worden op kosten voor gezondheid.

Plaats het icoon met het hartje op een bepaalde dag van de maand op de kalender.

€ OPDRACHT: SOORTEN VERZEKERINGEN IN DE GEZONDHEIDSZORG

Neem het [oefenblad 15: Is mijn gezondheid wel verzekerd?](#) en kopieer deze voor elke leerling. De leerlingen verbinden de begrippen met de juiste uitleg.

€ OPDRACHT: MEMORY SOORTEN VERZEKERINGEN

Om alle soorten verzekeringen te herhalen, kunnen de leerlingen een [memory-spel](#) spelen (zie doos). Hierin herhalen ze zowel de verzekeringen uit het dagelijkse leven (vb. brandverzekering), als de verzekeringen in de gezondheidszorg (vb. mutualiteit). Je speelt deze memory dan ook best nadat je beide thema's (verzekeringen en gezondheid) behandeld hebt.

€ OPDRACHT: BEGRIPPEN IN DE GEZONDHEIDSZORG

Neem het [oefenblad 16: Genconventioneerd?!... Wat is dat?](#) en kopieer deze voor elke leerling. De leerlingen verbinden de begrippen met de juiste uitleg.

€ OPDRACHT: BESPAREN OP GEZONDHEIDSZORG

Neem [bijlage 7: Besparingstips in de gezondheidszorg](#) (exemplaar met tussentitels en exemplaar zonder tussentitels) en kopieer deze voor elke leerling.

Laat de leerlingen individueel het krantenartikel in bijlage lezen. Na het lezen van het artikel vraag je aan de leerlingen om de moeilijke woorden aan te duiden in de tekst. Leg de begrippen uit aan de leerlingen. Noteer nadien alle [tips in een overzichtelijk lijstje](#). Voeg dit toe aan de budgetmap.

Variatie: Bereid deze oefening voor door de **tips** in het artikel (tussentitels) **uit te knippen**. De leerlingen overleggen met elkaar en proberen telkens een tip te plaatsen boven de juiste alinea. Bespreek de resultaten klassikaal. De leerlingen mogen als afsluiter de tips vastkleven op een blad. Noteer nadien alle tips in een overzichtelijk lijstje. Voeg dit toe aan de budgetmap.

Tip 1: Kies voor een geconventioneerde arts?
 Besparing: tot 90 procent.
 Voor veel geneesmiddelen bestaan goedkopere, generische alternatieven. Die werken even goed en kosten een pak minder. Tot 90 procent minder zelfs. "Voor medicatie zonder voorschrift kun je je apotheker vragen om het goedkoopste geneesmiddel te geven. Voor medicatie waar je wél een voorschrift voor nodig hebt, moet je aan je huisarts vragen dat die de stofnaam op het voorschrift zet en niet de merknaam", zegt Callewaert. Op de website van het RIZIV kun je de goedkoopste variant vinden. Ook sommige mutualiteiten (bijvoorbeeld SocMut) bieden zo'n zoekmodule aan.

Tip 4: Vraag bij de apotheker naar het goedkoopste geneesmiddel?
 "Bij een geconventioneerde dokter betaal je minder omdat hij werkt tegen de omvangrijke prijzen die afgesproken zijn met de ziekenfondsen. Je betaalt als patiënt alleen een kleine som, het zogenaamde remgeld. De rest wordt vergoed door het ziekenfonds", zegt Secretaris-Generaal van de Socialistische Ziekenfondsen Paul Callewaert.
 Bij niet-geconventioneerde dokters is het anders. "Die mogen extra kosten aanrekenen, bovenop het remgeld. En die bijkomende kosten worden nooit terugbetaald. Je betaalt die dus uit eigen zak", zegt Callewaert. "Ook als je huisarts je doorverwijst voor een bijkomend onderzoek kan je vragen om op consultatie te kunnen bij een geconventioneerde dokter."
 Op de website van het RIZIV kan je zien of je arts al dan geconventioneerd is. Je kan het eventueel ook vinden via de site van je eigen mutualiteit. Of via de campagnepagina van de Socialistische Ziekenfondsen. Of je vraagt het gewoon aan de dokter of bij het ziekenhuis waar je in behandeling bent.

€ OPDRACHT: MUTUALITEIT KIEZEN

Neem *oefenblad 17: Mijn mutualiteit kiezen* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen vullen wat ze nodig denken te hebben bij een mutualiteit in en kiezen zo online het beste ziekenfonds voor hen. Ze vullen op het financieel paspoort de keuze van hun mutualiteit in.

Mutualiteit is vaak een jaarlijkse factuur, dus **deel het bedrag door 12**.

+ BUITENGEWOON MEER:

Je kan er ook voor kiezen om lid te worden van het HZIV. **HZIV is een gratis mutualiteit**. Let op! Door je aan te sluiten bij deze mutualiteit heb je geen recht op extra terugbetalingen zoals lidgeld sportkampen, tussenkomst bril enz.

€ OPDRACHT: INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN

De leerlingen zoeken de verschillende gezondheidsfacturen uit **bijlage 2: Facturen uit de post** op in hun budgetmap en noteren de bedragen op hun budgetplan.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Mensen die ongezond leven en eten zijn vaker ziek of lopen meer risico om ziek te worden.

Geef aan je leerlingen mee dat er **wijkgezondheidscentra** bestaan. Deze bieden gratis zorgverlening aan (arts, diëtist, kinesist, verpleging). Je moet je wel inschrijven.

2.2.6. PSYCHOLOGISCH WELZIJN

BENODIGDHEDEN

Pen en papier

LEERDOEL

Met deze opdracht komen de leerlingen te weten waar ze terecht kunnen als ze nood hebben aan een babbel of psychologische hulp. Ze komen te weten welke hulp gratis of goedkoop is.

OPDRACHT: INTERVIEW MET EEN MEDEWERKER VAN HET OVERKOPHUIS

Bedenk met de leerlingen welke vragen je wil stellen aan een hulpverlener van het Overkophuis.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Hoeveel jongeren komen er elke dag?
- Vanaf welke leeftijd kan je hier terecht?
- Moet je echt problemen hebben om te kunnen langskomen?
- Met welke problemen komen de jongeren naar hier?
- Is het gratis?
- ...

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Voor jongeren tot en met 25 jaar bestaat er heel wat gratis psychologische hulp bij **OverKop** of kan je voor 4 tot 11 euro/uur bij een CGG terecht. Om te weten wanneer je precies kan langskomen neem je best contact op met een Overkophuis in je buurt.
<https://www.overkop.be/huizen>

Gemiddelde kostprijs bij een psycholoog is 55 euro/uur in België, maar je kan een deel terugbetaald krijgen. Kijk na bij de mutualiteit of je geld terug kan krijgen en wanneer.

Meer informatie:

<https://www.watwat.be/naar-de-psycholoog/hoeveel-kost-een-psycholoog>

2.2.7. BELASTINGEN

BENODIGDHEDEN

Pen en papier, computer, groen en rood papiertje, post-its

LEERDOEL

Met deze opdracht wordt de aandacht gevestigd op belastingen. Leerlingen komen te weten waarvoor belastingen gebruikt worden.

OPDRACHT: BELASTINGEN, VER VAN MIJN BED?

Hoewel we belastingen moeten betalen, zijn deze ook nuttig voor ons allemaal.

Neem *oefenblad 18: Belastingen, ver van mijn bed?* en kopieer deze voor elke leerling.

OPDRACHT: MIJN BELASTINGEN, OP INTERACTIEF ONDERZOEK.

Neem *oefenblad 19: Hoe en waarom moet ik belastingen betalen?* en kopieer deze voor elke leerling.

In deze opdracht zoeken leerlingen per twee of alleen, online naar een antwoord op een ja/nee-vraag. Ze gebruiken hiervoor enkel de link naar de website van WAT WAT. Op deze site krijgen ze een summier en duidelijk overzicht van wat belastingen zijn. <https://www.watwat.be/geld/waarom-moet-ik-belastingen-betalen>

Variatie: Geen computer ter beschikking? Print de pagina van WAT WAT af en gebruik deze om de leerlingen te laten zoeken.

2.2.8. WINKELLEN

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon met winkelwagen, internet en computer, reclameblaadjes, oefenblaadjes, kopieën supermarktoefening, winkelkrantje en een kassaticket.

LEERDOEL

Door het maken van deze oefeningen komen de leerlingen te weten hoe ze kunnen besparen tijdens het winkelen.

Plaats het icoon met de winkelwagen op een bepaalde dag van de maand.

OPDRACHT: SUPERMARKTOEFENING

Deel de supermarktoefening en de winkelkranten (per twee) uit aan elke leerling (zie doos).

De leerlingen maken de supermarktoefening en maken hiervoor gebruik van de winkelkranten.

De leerlingen noteren het bedrag van de supermarktoefening op hun budgetplan.

OPDRACHT + KLASGESPREK: BEWUST WINKELLEN

Neem *oefenblad 20: ABC Wat moet ik kopen?* en kopieer deze voor elke leerling.

Deel aan de leerlingen verschillende reclamefolders uit. Leg aan de leerlingen het verschil uit tussen A-merken, B-merken en C-merken. De leerlingen kiezen uit de folders een aantal producten met A-merk uit. Vraag aan de leerlingen om het gekozen product te vergelijken met het eenzelfde product maar dan van een B-merk of een C-merk. Hiervoor hebben ze eventueel een computer nodig. Doe daarna een klasgesprek met de leerlingen. Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Is er een groot prijsverschil tussen een A-merk en een B- of C-merk?
- Koop je eerder A-merken of eerder B of C-merken?
- Wat vind je van de kwaliteit van B en C-merken?
- ...

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Door over te schakelen van een A-merk naar een B-merk kan je gemiddeld 45 procent besparen. Als je van een A-merk overschakelt naar een C-merk bespaar je zelfs 66 procent.

Let op! Het is niet omdat een A-merk (vb. Yoghurt van Danone) in reclame staat dat het dan goedkoper is om dit te kopen dan het B-merk (vb. Yoghurt van Boni). Zeker niet wanneer je altijd al een huismerk koopt.

KLASGESPREK: KASSATICKET

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wie kijkt steeds het kassaticket na? Waarom zou je dat wel doen, waarom niet?
- Stel, je kocht een product met korting, kijk je dan ook na op het kassaticket of je die korting ook echt kreeg?
- Wat doe je als je merkt dat er iets fout werd aangerekend? Zou je dit zo laten of ga je terug naar het onthaal? Hoe zou je het gesprek beginnen?
- Heb je ooit een situatie meegemaakt waarbij je zag dat iets te veel werd aangerekend of een korting niet werd verrekend? Wat heb je toen gedaan?

Vanuit dit klasgesprek kan je werken rond assertiviteit met de vervolgoopdrachten.

OPDRACHT: ROLLENSPEL ASSERTIVITEIT

In deze opdracht volgen enkele casussen die kunnen gebruikt worden bij het inoefenen van assertiviteit.

Casus 1: Het wasmiddel is 1+1 gratis. Je koopt twee flessen. Je kijkt je kassaticket na en je merkt op dat de korting er niet is afgegaan. Wat doe je?

Iemand speelt onthaalmedewerker en iemand speelt de klant. De rest van de klas observeert.

Stel na afloop volgende vragen aan de spelers en de observators:

- Wat vond je moeilijk, wat verliep goed?
- Welke tips zou je geven aan de klant en de onthaalmedewerker?

Na de eerste ronde kan je de rollen wisselen zodat iedereen eens kan oefenen.

Casus 2: Je kocht een kilo aardappelen. Thuisgekomen doe je de zak open en je merkt dat ongeveer de helft van de aardappelen rot zijn. Wat doe je?

Iemand speelt de klant en iemand speelt de onthaalmedewerker van de supermarkt.

Je kan in dit rollenspel met verschillende vormen van assertiviteit aan de slag: agressief, sub-assertief en assertief.

Bijvoorbeeld: De klant is onvriendelijk en eisend naar de medewerker (agressief), de klant legt vriendelijk en zelfverzekerd zijn probleem voor aan de medewerker (assertief), de klant laat zich doen door de medewerker en komt niet op voor zichzelf (sub-assertief)

Stel na afloop volgende vragen aan de spelers en de observators:

- Wat vond je moeilijk, wat verliep goed?
- Welke tips zou je geven aan de klant en de onthaalmedewerker?
- Hoe voelt het aan om je agressief, assertief of sub-assertief op te stellen?
- Welke vorm van assertiviteit gaf jou een goed gevoel?

KLASGESPREK: RETOURBELEID BIJ ONLINE AANKOPEN

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wie kijkt bij online aankopen naar het retourbeleid?
- Kan je de uitleg over retourneren gemakkelijk terugvinden op een website?
- Begrijp je de uitleg over het retourbeleid?
- Hoeveel dagen heb je meestal de tijd om een artikel terug te sturen?
- Zou je een kledingstuk online aankopen als je op voorhand weet dat je retourkosten moet betalen?
- ...

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Let op voor valse websites. Fraude komt later in dit draaiboek aan bod, maar uiteraard kan je er nu al mee aan de slag.

Opletten voor extra verzendkosten. Iets lijkt goedkoop, maar er komen verzendkosten bij vb. Vinted. Of omgekeerd: Je moet aan 25 euro raken om gratis verzending te krijgen. Het is dan soms beter de verzendkosten te betalen dan iets nutteloos bij te kopen vb. Bol.com.

OPDRACHT: FILMPJE BUDGETVRIENDELIJK KOKEN

De leerlingen maken hun eigen kookprogramma. Spreek met de leerlingen de rolverdeling af per groepje: wie is de chef, de sous-chef, de leerling-chef,.. Ieder groepje maakt voor drie euro een dessertje. De leerlingen mogen hun gsm gebruiken om te filmen. De filmpjes worden dan klassikaal getoond en het dessertje opgegeten. Je kan hier ook een challenge van maken.

Variatie: Je kan van deze opdracht ook een thuisopdracht maken. Laat de leerlingen een maaltijd bereiden voor het hele gezin onder de €2 per persoon. De leerlingen maken een foto/filmpje van de ingrediënten, resultaat, reacties van het gezin en kostprijs (kassaticket).

Variatie: Heb je geen keuken ter beschikking op school, stel dan enkel een menu op in de klas. Een budgetvriendelijk menu kost maximaal €5 per persoon voor hoofdgerecht en dessert. Daag de leerlingen uit een zo goedkoop mogelijk menu op te stellen, het goedkoopste wint! Prijzen kan je nagaan in folders of op internet.

OPDRACHT: SEIZOENSGEBONDEN GROENTEN EN FRUIT

Neem de [kalender groenten en fruit](#) uit *bijlage 8: Seizoensgebonden groenten en fruit* en kopieer deze eenmaal. Hang de verschillende pagina's aan elkaar zodat je één overzicht hebt.

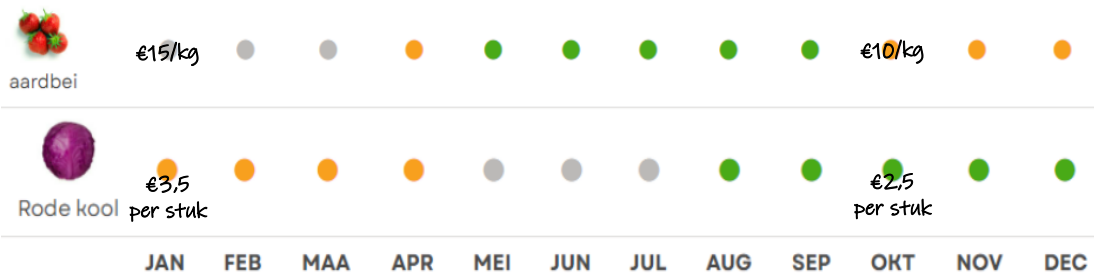
De prijs van groenten en fruit kan verschillen afhankelijk van het seizoen. Door groenten en fruit dan ook enkel in deze seizoenen te kopen, kan je erg veel besparen. Hang de seizoensgebonden groenten en fruit kalender op in jouw klas. Kijk maandelijks eens terug naar de kalender en noteer de prijsschommeling bij enkele groenten en fruit. Om te noteren maak je gebruik van de kalender met daarop groenten en fruit die gekweekt worden in België. Andere groenten en fruit vind je terug op de [algemene seizoenskalender](#) (zie doos).

Voorbeeld: Kies samen met de leerlingen een aantal groenten en fruit die ze lekker vinden, bijvoorbeeld aardbei en rode kool

Noteer telkens voor dezelfde groenten en fruit hoeveel ze kosten op dat moment. Op die manier krijg je een overzicht van hoeveel de prijs kan verschillen afhankelijk van het seizoen.

Vb. Het is oktober: de aardbeien kosten €10/kg en de rode kool kost €2,5/stuk.

Enkele maanden later in januari doe je hetzelfde: de aardbeien kosten €15/kg en de rode kool kost €3,5/stuk.

BUITENGEWOON MEER:

Sommige wintergroenten bijvoorbeeld winterkool, rode kool, spruiten,... vallen niet bij iedereen in de smaak. Ga op zoek naar een recept waarin je toont aan de leerlingen dat deze groenten ook echt lekker kunnen zijn. Maak het eventueel ook eens in de klas.

Vb. <https://dagelijksekost.een.be/gerechten/pasta-met-kip-en-boerenkool>

2.2.9 RECLAME

BENODIGDHEDEN

reclameblaadjes, kaartjes reclametechnieken, bingokaart verkoopstechnieken, kaartjes winkelopstelling, internet en computer of beamer

LEERDOEL

De leerlingen krijgen inzicht in reclame- en verkoopstechnieken die reclamemakers en verkopers gebruiken en gaan daardoor kritischer naar reclame, winkelopstelling en kortingen kijken.

KLASGESPREK: RECLAMEFOLDERS BEKIJKEN

Met deze opdracht start je het gesprek rond reclame op. Meer antwoorden op de vragen rond reclame- en verkoopstechnieken krijgen de leerlingen in de volgende opdrachten.

Deel een reclamefolder uit aan elke leerling (deze voorzie je zelf). De leerlingen kiezen een product uit de folder.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Waarom heb je dit product gekozen?
- Wat vind je van de prijs van het product?
- Kocht je het product omdat het in reclame is?
- Wat is het gevaar van 1 +1 promo's? Is dat echt voordeliger?
- Wat vind je van de sfeer van het krantje? Is het aantrekkelijk, gezellig, sfeervol,....?
- Zou je meer producten aankopen om extra punten te krijgen?
- Denk je dat reclameblaadjes aanzetten tot kopen?
- Wie heeft thuis een sticker op de brievenbus waarop staat 'geen ongeadresseerd reamedrukwerk'? Waar kan je zulke stickers krijgen? (Vraag de antireclamesticker aan bij het onthaal van jouw gemeentehuis.)
- ...

RECLAMETECHNIKEN

OPDRACHT: RECLAMETECHNIKEN BESPREKEN AAN DE HAND VAN FILMPJES

Neem de reclametechnieken uit *bijlage 9: kaartjes reclametechnieken* en knip deze uit.

Deel aan elke leerling kaartjes uit waarop verschillende reclametechnieken staan. Toon een reclamefilmpje en vraag aan de leerlingen welk kaartje overeenkomt met het getoonde filmpje.

Volgende reclametechnieken komen aan bod:

Imago: Wat maakt dit product zo speciaal? Waarom hebben bepaalde producten zoals bijvoorbeeld een Rolex, een BMW zo veel aanzien?

Toon volgend filmpje: Jeep Life Electrified

https://www.youtube.com/watch?v=a_KiVlclLsg&t=3s

Inspelen op emoties en behoeften van de consument: Mensen laten zich vaak leiden door emoties, een positieve reactie oproepen in de reclame, roept ook een positieve reactie op in de winkel.

Toon volgend filmpje: Douwe Egberts Belgium

<https://www.youtube.com/watch?v=bXFrexIjLaM>

Sterk overdrijven: met 1 druppel Dreft kan je een hele afwas doen!

Toon volgend filmpje: Dreft reclame - Januari 2019

<https://www.youtube.com/watch?v=Mo7-YMJoXXo>

Humor/fantasie gebruiken: Humor zorgt ervoor dat je blijft kijken, dat het beeld blijft hangen. Humor zorgt er ook voor dat mensen gaan praten over de reclame en het geeft een blij gevoel.

Toon volgend filmpje: M&M reclamespot 2012 gijzeling

<https://www.youtube.com/watch?v=F7cBDqgJee4>

Speciale aanbiedingen: 1+1 gratis, BTW niet betalen, tijdelijke promotie als je nu komt,

Toon volgend filmpje: 21% BTW weg ermee! - Woofer

https://www.youtube.com/watch?v=6UoTNmj_eLM

Bekende personen: Als een bekend persoon het gebruikt dan zal het wel goed zijn.

Toon volgend filmpje: La vie est belle Perfume de Lancôme - Julia Roberts

<https://www.youtube.com/watch?v=rZd7BVHy3N4>

Schijn wetenschappelijk: Doen alsof het wetenschappelijk bewezen is en moeilijke woorden gebruiken.

Toon volgend filmpje: Nieuwe commercial Actimel; het kleine flesje

https://www.youtube.com/watch?v=4BESa_s5-dU

OPDRACHT: MIJN EIGEN RECLAMEFILMPJE MET RECLAMETECHNIEKEN

Laat de leerlingen per twee een reclamefilmpje maken waarin een aantal reclametechnieken worden verwerkt. De leerlingen mogen filmen met hun gsm. De resultaten van de filmpjes worden getoond in de klas en de leerlingen proberen te achterhalen welke reclametechnieken werden gebruikt.

VERKOOPTECHNIKEN

KLASGESPREK: FILMPJE VERKOOPTECHNIKEN

Toon aan de leerlingen het filmpje over de 22 meest gebruikte verkooptrucs:

De 22 meest gebruikte verkooptrucs in de supermarkt

<https://www.youtube.com/watch?v=thGLo4fjdFE>

Na het bekijken van de video volgt een klasgesprek. Overloop samen met de leerlingen de verschillende trucs en vraag hen of ze daar zelf al eens bij stil stonden.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Aan het einde van de video krijgen de leerlingen enkele tips tegen verkooptrucs

- Doe altijd boodschappen met een volle maag.
- Maak een lijstje en houd je hieraan.
- Neem zo veel mogelijk de buitenste ring van de supermarkt (vermijd bijvoorbeeld de gang van de chips waar je verleid wordt om te kopen).
- Koop voor meerdere dagen tegelijk.
- Kijk naar de prijs per kilo op de etiketten.
- Kies voor artikelen van de onderste schappen.

OPDRACHT: BINGO VERKOOPTECHNIKEN

Neem *oefenblad 21: Bingo in de winkel* op pagina... en kopieer deze voor elke leerling.

Ga met de leerlingen naar een supermarkt naar keuze. De leerlingen duiden op het bingoblaadje de verkooptechnieken aan die ze herkennen. Verbeter de oefening klassikaal.

OPDRACHT: MIJN EIGEN RECLAMEFILMPJE MET VERKOOPTECHNIKEN

Laat de leerlingen per twee een reclamefilmpje maken, maar deze keer met een aantal verkooptechnieken erin verwerkt. De resultaten van de filmpjes worden getoond in de klas en de leerlingen proberen te achterhalen welke verkooptechnieken werden gebruikt.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Reclame- en verkooptechnieken zijn erop gericht om jou aan te zetten tot kopen. Stel jezelf steeds de vraag of je het product wel echt nodig hebt. Is het toch niet beter om het huismerk te kopen dat je altijd al koopt? Zie je toch iets dat je graag wil dat in reclame staat, slaap er eens een nachtje over (vaak komen mensen dan tot de conclusie dat ze het toch niet nodig hebben en besparen geld).

2.2.10 VERVOER

BENODIGDHEDEN

Kalender met icoon fiets, kopie vervoersschema, budgetplan, internet en computer.

LEERDOEL

Door de verschillende vervoersmogelijkheden te vergelijken worden de leerlingen bewust dat vervoer een grote hap kan nemen uit het budget.

Hang het icoon vervoer op de kalender op een bepaalde dag van de maand.

OPDRACHT: VERVOERSMIDDEL KIEZEN

Neem het schema vervoer (A3) uit de doos. De leerlingen bekijken het schema en kiezen een of meerdere vervoersmiddelen.

De leerlingen vullen het bedrag van hun vervoersmiddel(en) in op hun budgetplan.

OPDRACHT: ROUTEPLANNER

Neem *oefenblad 22: van hier naar daar* en kopieer deze voor elke leerling.

Geef de leerlingen 3 locaties mee waar ze vanuit de school moeten geraken. Kies zelf als leerkracht locaties die je op verschillende manieren kan bereiken (fiets, auto, tram, trein, ...).

Leerlingen leren niet alleen een route plannen (spoor, halte, overstaptijd, ...), maar leren ook een keuze maken op basis van het budget (De fiets nemen naar een locatie die dichtbij is.)

KLASGESPREK: AUTODELEN

Toon aan de leerlingen het filmpje over autodelen:

<https://www.autodelen.net/nl/autodelen-iets-voor-mij/>

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Zouden jullie aan autodelen doen? Waarom niet, waarom wel?
- Indien je eigenaar bent van een auto zou je deze dan verhuren? Waarom wel, waarom niet?
- Wat zijn de voordelen van autodelen? Wat zijn de nadelen?

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

De keuze voor openbaar vervoer, fiets of te voet zijn de goedkoopste en meest ecologische keuzes. Een eigen auto lijkt handig, maar er komen kosten bij kijken (verkeersbelasting, verzekeringen, benzine, ...). Je komt snel aan 200-300 euro per maand bij intensief gebruik. Als je de auto helemaal niet vaak nodig hebt, is autodelen een goedkopere optie. Heb je de auto toch dagelijks nodig, denk dan aan een tweedehandswagen.

Opgelet! Ken je zelf niet veel van auto's, neem dan zeker iemand mee.

2.2.11 KLEDIJ

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon winkelwagen, internet en computer en het budgetplan.

LEERDOEL

De leerlingen komen te weten dat je veel kan besparen op kledij door tweedehandskledij te kopen. De leerlingen worden bewust dat minder kledij kopen ook goed is voor het milieu. Daarnaast komen de leerlingen te weten wat het belang is van een verzorgd voorkomen.

Plaats het icoon op de kalender op een bepaalde dag van de maand.

OPDRACHT: KOSTPRIJS EIGEN KLEDIJ

Laat de leerlingen inschatten hoeveel hun kledij kost dat ze op dit moment aan hebben. Let op! Ondergoed en schoenen niet vergeten. Deze oefening geeft een indicatie wat kledij kost. Nadien vraag je aan de leerlingen hoeveel ze **jaarlijks** uitgeven aan kledij.

OPDRACHT: ZOEKTOCHT NAAR KLEREN EN INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN

De leerlingen nemen er hun financieel paspoort bij. Bij het invullen van dit financieel paspoort deden de leerlingen een zelftest. Hierin werd duidelijk welk profiel ze hadden: big spender, bewuste consument en spaarzaam type.

Afhankelijk van het resultaat uit deze zelftest, kiezen de leerlingen op internet of in bijvoorbeeld de app van vinted (tweedehands kledij) één of meerdere kledingstuk(ken).

Het bedrag wordt genoteerd op hun budgetplan. Opgelet met online aankopen: vergeet ook de verzendkosten niet.

Spaarzame types kiezen één kledingstuk.

Bewuste consumenten kiezen twee kledingstukken.

Big spenders kiezen drie kledingstukken.

KLASGESPREK: AFVALBERG KLEDIJ

Toon het filmpje 'afvalberg met oude kleding wordt groter en groter'. Stel de leerlingen nadien enkele vragen. <https://www.youtube.com/watch?v=QQuMe-ABq5g>

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wat doen jullie met oude kledij die je niet meer draagt?
- Wisten jullie dat oude kledij voor een deel op afvalhopen in het buitenland terecht komen?
- Nu je dit weet zou je dan minder kledij kopen of nog meer tweedehands kopen?
- ...

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Stel jezelf altijd de vraag: Heb ik dit extra kledingstuk nodig? Op die manier spaar je niet alleen geld, maar red je ook het milieu.

Koop je graag kleren? Denk dan ook eens aan tweedehands. Je kan geregeld leuke dingen vinden voor een spotprijs in de kringloop winkel of bij ThinkTwice (tijdens uitverkoop kan je kleren kopen voor €5, €3, of zelf €1)

+ BUITENGEWOON MEER: KLEDIJ VOOR EEN SPECIALE GELEGENHEID

Speciale gelegenheden zoals een trouwfeest, een sollicitatie, een eerste contact met je huisbaas, ... vragen soms extra aandacht aan je kledij. Kledij bepaalt voor een stuk de eerste indruk die mensen hebben. Wat zou je aandoen bij een sollicitatiegesprek of bij het eerste contact met je huisbaas?

Rollenspel speciale gelegenheden: huren. Duid twee leerlingen aan die afwisselend eerst de huisbaas en daarna de huurder zijn. Na de eerste ronde kan je de rollen wisselen.

Huurder: je hebt vandaag om 18u een afspraak met de eigenaar van een woning. Je komt 5 minuten te laat. Je excuseert je en zegt dat je te laat bent omdat je bus vertraging had. Je vergat bovendien je kauwgom uit je mond te halen en spuwt deze vlug uit op de grond. Je hoopt dat de eigenaar dit niet heeft gezien. Jullie gaan naar binnen en je merkt dat er een vlek ketchup op je trui zit. Je schaamt je.

Eigenaar: je maakt je druk over het feit dat je afspraak niet op tijd is. Je denkt 'het is altijd hetzelfde met die jongeren, ze kunnen maar niet op tijd komen. Benieuwd wat voor uitleg hij heeft'. Je hebt in je linkerooghoek nog net gezien dat de kandidaat huurder zijn kauwgom op straat spuwt. Je denkt bij jezelf 'bah, wat vies! Ik vraag me af hoe hij met mijn woning zal omgaan'. Dan die vlek op zijn sweater. Nee, respectloos denk je bij jezelf. Na de rondleiding hoop ik hem nooit meer te moeten ontmoeten.

Stel na afloop volgende vragen aan de spelers en de observators:

- Hoe vond je het om huisbaas te spelen? Hoe vond je het om huurder te spelen?
- Zou jij je woning verhuren aan iemand die te laat komt op de afspraak, op straat kauwgom spuwt en bovendien met een vlek op de kledij verschijnt? Waarom wel? Waarom niet?
- Kan je de beslissing van de huisbaas begrijpen? Wat zou je volgende keer anders doen?

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Een verzorgd voorkomen is in bepaalde situaties belangrijk. Het kan ervoor zorgen dat je wordt aangenomen op een job die je graag wilt of een woning kan huren die binnen jouw budget past. Een hemd of blouse hoeft niet duur te zijn.

2.2.12 HUISDIEREN

BENODIGDHEDEN:

Kalender en icoon winkelwagen, vellen A3 papier, stiften, budgetplan en een ei voor elke leerling.

LEERDOEL:

De leerlingen komen te weten dat de aanschaf van een huisdier heel wat kosten met zich meebrengt. Bovendien worden de leerlingen bewust dat zorgen voor een dier tijd en inspanning vraagt.

Plaats het icoon op de kalender op een bepaalde dag.

OPDRACHT: AANKOOP HUISDIER WORLDCAFÉ METHODE

Schrijf op verschillende A3 bladen een aantal vragen en leg ze op verschillende tafels. De leerlingen staan stil bij elke vraag en noteren hun antwoorden op het blad. Wanneer ze geantwoord hebben, gaan ze naar een andere tafel. Overloop de antwoorden klassikaal.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Waarom zou je een huisdier willen?
- Wat moet je allemaal aankopen als je een hond of een kat wil aanschaffen?
- Wat zijn de voor-en nadelen van een huisdier?
- Wat kost een hond op jaarbasis denk je? Doe eens een gok!
- Wat kost een kat op jaarbasis denk je? Doe eens een gok!

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Een hond kost 800 euro per jaar en een kat 600 euro per jaar. Je betaalt niet alleen de aankoopprijs van het dier, maar ook het eten en de dierenarts.

OPDRACHT: INVULLEN VAN HET BUDGETPLAN

De leerlingen die er bewust voor kiezen om een huisdier aan te schaffen vullen het bedrag in op hun budgetplan. [Deel het jaarlijks bedrag door 12.](#)

OPDRACHT: ZORGEN VOOR EEN EI

Deel een ei uit aan elke leerling. De leerlingen moeten gedurende drie dagen zorgdragen voor hun ei en voorkomen dat het breekt. De leerlingen nemen het ei iedere dag terug mee naar school en tonen het ei aan de leerkracht. Met deze oefening willen we aantonen dat zorgen voor een dier veel aandacht en overgave vraagt.

2.2.13 ONTSPANNING

Je kan de leerlingen een challenge laten doen rond ontspanning. Voorbeelden van challenges over ontspanning kan je vinden op de kwartet-kaarten of in bijlage. Je kan de leerlingen ook vragen om zelf iets te bedenken.

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon met tennisracket en penseel, kopie ontspanningsschema, kraslotjes, eventueel post-its, algemene reisvoorwaarden en contract.

LEERDOEL

De leerlingen komen te weten dat ontspanning niet altijd duur hoeft te zijn. Ze leren dat ontspanning noodzakelijk is om je goed in je vel te voelen. Daarnaast wordt nog eens aandacht besteed aan de gevaren van het niet lezen van de kleine lettertjes bij het sluiten van contracten.

Plaats het icoon op de kalender op een bepaalde dag van de maand.

HOBBY

KLASGESPREK: HOBBY'S KIEZEN

Start met een woordwolk via bijvoorbeeld online via Wooclap of met post-its aan bord. Stel leerlingen de vraag: **Waarom zou je een hobby kiezen?** Bespreek nadien de antwoorden.

OPDRACHT: HOBBY INVULLEN OP HET BUDGETPLAN

Neem het A3 blad van [ontspanning uit de doos](#). De leerlingen kiezen uit het schema tenminste twee hobby's.

De leerlingen vullen het bedrag van hun hobby's in op het budgetplan. Opelet! De bedragen op het schema zijn bedragen per maand.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Kiezen van een hobby is belangrijk om je goed in je vel te voelen, vrienden te maken, meer te bewegen of iets nieuws te leren, de stress van de dag te vergeten, ...

Een hobby hoeft niet altijd duur te zijn. Je kan ook gaan lopen of wandelen in het park met vrienden

REIZEN

OPDRACHT: KRASLOT THAILAND

Neem *bijlage 10 en 11: het contract en de algemene voorwaarden* en kopieer deze een aantal keer. Deel aan elke leerling een **kraslot** uit (zie doos).

Met dit kraslot kunnen de leerlingen een reis winnen naar Thailand door het juiste aantal palmbomen te krassen. Blijven er twee palmbomen over dan hebben ze een reis naar Thailand gewonnen. Deel aan de winnaars de algemene voorwaarden en het contract uit. **De leerlingen die het contract hebben ondertekend gaan automatisch akkoord met de algemene voorwaarden.**

Wie de algemene voorwaarden goed heeft gelezen zal opmerken dat artikel 6 het volgende vermeldt. Bespreek met de leerlingen de gevolgen van het niet lezen van de algemene voorwaarden.

Artikel 6 - Promotie

- doordat de reiziger het contract van de promotie heeft ondertekend, gaat hij akkoord met de reisvoorwaarden, zijnde:
- de reisorganisatie neemt alle vervoerskosten voor de gewonnen reis op zich maar de verblijfskosten tijdens de reis zijn voor de reiziger. De verblijfsplaats voor de reis naar Thailand is Renaissance Phuket Resort & Spa, prijs voor 1 week is 1500 euro.
- daarnaast zullen de reizigers in de maanden mei, juni en juli van elk jaar tweewekelijks het gazon maaien van hun leerkracht.
- de reizigers zullen jaarlijks 100 euro storten voor de actie 'music for life'.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Als je de algemene voorwaarden niet goed leest kan je voor extra kosten komen te staan. Niet alleen bij het winnen van een reis, maar ook bij kleren kopen (verzendingskosten, retourvoorwaarden, niet alles kan bijvoorbeeld gratis verzonden of terug gestuurd worden).

BUITENGEWOON MEER: BUDGETVRIENDELIJK WEEKENDJE WEG

Laat de leerlingen een budgetvriendelijk weekendje weg maken voor twee personen. De leerlingen moeten een zo goedkoop mogelijke, toch kwaliteitsvolle accommodatie, vervoersmiddel en activiteit zoeken om ter plaatse te doen.

De bedoeling is dat de leerlingen tot een aantal **conclusies** komen in verband met **budgetvriendelijk reizen**. Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wat is een realistische bestemming om in twee dagen heen te gaan? Denk aan de reistijd.
- Hoe wil je je verplaatsen naar je reisbestemming? Waar kan je met dit vervoersmiddel heen? Hoeveel zal dit kosten?
- In welke accommodatie wil je logeren? Airbnb? Hotel? B&B? Hostel? Appartement? Coach surfing? Denk ook aan ontbijt inbegrepen of niet.
- Afhankelijk van je accommodatie kan je zelf koken of moet je gaan eten. Waar zal je ontbijten, lunchen of dineren?
- Wat wil je doen op reis? Welke activiteiten zijn budgetvriendelijk? (Wandelen in de natuur, spelletjes spelen, een kerk of museum bezoeken, naar een pretpark, fiets huren, ...)
- ...

Bereken de totale kostprijs en vergelijk met elkaar.

+ BUITENGEWOON MEER:

Was je van plan om met de leerlingen op uitstap te gaan? Verhoog de betrokkenheid en daag de leerlingen uit om zelf op zoek te gaan naar een budgetvriendelijke uitstap die ze ook echt kunnen doen met de klasgroep. De leerkracht stelt zelf het budget voorop.

OPDRACHT: REIZEN INVULLEN OP HET BUDGETPLAN

De leerlingen vullen het bedrag van hun reis in op het budgetplan. De leerlingen kunnen er ook voor kiezen om niet op reis te gaan. Opgelet! De bedragen op het schema zijn bedragen per maand.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Het kan zeker fijn zijn om op vakantie te gaan en even aan de realiteit te ontsnappen. Een weekend weg kan al veel doen, maar de prijzen kunnen oplopen. Het is belangrijk op voorhand stil te staan en een aantal keuzes af te wegen. Vb. Wel naar het pretpark, maar niet uitgebreid gaan eten.

Wil je graag eens op stap en maak je je zorgen over jouw budget, het reisbemiddelingskantoor ondersteunt mensen met een beperkt budget tijdens hun zoektocht naar budgetvriendelijke uitstappen.

<https://iedereenverdientvakantie.be/nl/rap-op-stap>

2.2.14. EXTRA THEMA'S

2.2.14.1. CONSUMENTENKREDIETEN (WONINGKREDIETEN WORDEN NIET BESPROKEN)

BENODIGDHEDEN

Kalender en icoon met bom, oefenblaadje.

LEERDOEL

De leerlingen weten wat een consumentenkrediet inhoudt en kennen de gevaren van kredieten.

Dit extra thema sluit vlot aan bij een aantal **toevalskaarten**. Nadat je een aantal van onderstaande vervelende toevalskaarten hebt getrokken met de leerlingen, heb je een vertrekpunt om het in de klas te hebben over consumentenkredieten.

KLASGESPREK: KLASGESPREK OP BASIS VAN DE TOEVALSKAARTEN

De leerkracht koppelt aan een van bovenstaande toevalskaarten een kort inleidend klasgesprek.

- Kocht je al eens iets op afbetaling. Waarom?
- Zou je een krediet aangaan om iets noodzakelijk als een gsm/fiets/koelkast/regenjas te kopen?
- Waarvoor zou je zeker wel/niet een krediet aangaan?
- Zou je lenen om eten te kopen als het geld voor het einde van de maand op is?
(Dit lijkt absurd en zullen veel leerlingen niet doen, maar dit kan bijvoorbeeld wel in de Carrefour. Wat is het verschil met lenen om andere noodzakelijke spullen te kopen? Let hiervoor op!)
- Wat zijn volgens jou de gevaren/nadelen van kredieten?
(Schulden waar je geen zicht op hebt, maandelijkse afbetaling, geld lenen kost ook geld)

KLASGESPREK: JAN KOOPT OP AFBETALING (CASUS)

Het is belangrijk dat de leerlingen inzien dat iets kopen op afbetaling pas zal lukken als ze op het einde van de maand iets aan de kant kunnen zetten. Kan je niet sparen? Koop dan niet op afbetaling.

Jan koopt een nieuwe playstation van €700. Hij doet dit op afbetaling want hij wil meteen spelen. Hij start dus een krediet op bij de elektrowinkel en betaalt €50 per maand af voor 16 maanden. Op het einde heeft hij €800 betaald, €100 extra dus. Na twee maanden spelen, merkt Jan op dat hij de afbetaling eigenlijk niet kan betalen. Jan heeft zijn volledige inkomen nodig om basisbehoeften te dekken zoals huur en eten.

- Wat had Jan beter gedaan?

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Als je iets wil kopen, spaar ervoor en doe het niet op afbetaling. Koop dus ook niets dat je niet meteen kan betalen.

LENEN OP AFBETALING = SCHULDEN MAKEN.

Mensen die financiële problemen hebben en daarbovenop een consumentenkrediet aangaan, raken vaak nog meer in de schulden.

GELD LENEN KOST OOK GELD.

Vraag die je jezelf altijd moet stellen: **Heb je het voorwerp wel echt nodig? Ik stel de aankoop uit, slaap er een nachtje over. Heb je het de volgende dag ook nog nodig?**

KLASGESPREK: JAN KOOPT EEN NOODZAKELIJK VOORWERP OP AFBETALING (CASUS)

Kopen op afbetaling wordt best zo veel mogelijk vermeden. Het is beter om te sparen. Voor heel wat mensen lukt het echt niet om op het einde van de maand iets aan de kant te zetten. Voor deze groep kan een grote noodzakelijke kost (vervangen van kapotte, noodzakelijke toestellen) zorgen voor schulden.

De koelkast van Jan is kapot! Jan heeft dus echt een nieuwe koelkast nodig. Hij heeft echter geen spaargeld of reserve opgebouwd. Hij kan kiezen uit een aantal opties:

- *Een koelkast op afbetaling kopen. De koelkast zal op het einde van de rit veel duurder zijn.*
 - *Zonder koelkast te leven. Dat wil zeggen dat hij dingen minder lang vers kan houden en vaker naar de winkel moet of dat hij geen restjes of open verpakkingen kan bewaren en heel wat eten zal moeten weggooien.*
 - *Tweedehands een goedkope koelkast kopen. Deze koelkasten verbruiken vaak meer energie. De energiefactuur zal dus hoger zijn op het einde van het jaar.*
 - *Rondvragen binnen het netwerk. Jan kan rondvragen in de buurt, weggeefsite of bij familie. Deze keuze is niet altijd succesvol.*
-
- **Wat had Jan beter gedaan? Wat kan je doen om te vermijden dat je deze keuze moet maken, meer moet betalen?**

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Zorg er steeds voor dat je wat geld aan de kant hebt staan voor onverwachte gebeurtenissen. Zeker wanneer je al een krediet hebt lopen. Stel je voor dat Jan een spelconsole op afbetaling heeft gekocht en maandelijks 30 euro betaalt. Opeens gaat zijn koelkast stuk, dan komt er een extra afbetaling bovenop zijn huidige afbetaling. Zo wordt de 30 euro die haalbaar was opeens een onhaalbare 60 euro.

OPDRACHT + KLASGESPREK: KREDIET TOEPASSEN OP HET BUDGETPLAN

Neem *oefenblad 23: Ik wil iets nieuws! Hoeveel gaat dat kosten? Wanneer ga ik betalen?* En kopieer deze voor elke leerling.

Leerlingen kunnen in deze oefening drie verschillende producten kopen en kiezen ervoor om dit te doen op afbetaling of door te sparen.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Waarom heb je voor deze situatie gekozen?
- Welke negatieve gevolgen heeft het krediet op jouw budgetplan?
- Nu je weet wat de gevolgen zijn, zou je dan nog een krediet nemen?
- Welke tips zouden jullie aan elkaar geven om geen krediet te moeten aangaan?

Bekijk met de leerlingen hoe je aan het bedrag komt dat ze maandelijks moeten afbetalen? Voor de reis betalen de leerlingen bijvoorbeeld 11,5% jaarlijks kostenpercentage. Daarin zitten alle kosten: de kosten voor de kaart, de kredietkosten, ...

KLASGESPREK VIDEO: VOOR HETZELFDE GELD

Bekijk met de leerlingen de aflevering van *voor hetzelfde geld* van 26/03/2016. Deze aflevering kan je bekijken op archief voor onderwijs als je een account hebt. Hoewel de volledige aflevering interessant kan zijn, gaat het van 00:28:25 tot 00:37:00 over consumentenkredieten:

<https://onderwijs.hetarchief.be/item/kd1qf9x02n>

Overloop na afloop wat de leerlingen meenemen uit deze video.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Ga je een consumentenkrediet aan, doorknip de kaart om ze zeker niet meer te gebruiken en stuur een aangetekende brief naar de kredietuitgever waarin je de kaart opzegt. Dat is meestal BUY WAY PERSONAL FINANCE nv, kredietgever (KBO 0400 282 277 - RPR Brussel - FSMA 019542a - IBAN BE03 3101 2966 9484 - Boudewijnlaan 29 bus 2, 1000 Brussel) Opgelet! Dit adres vinden is al een opgave.

BUITENGEWOON MEER:

Wij hebben ervoor gekozen om kredieten niet in het budgetplan op te nemen omdat dit demotiverend kan werken. Belangrijker is dat de leerlingen aan de hand van een ervaringsoefening de onmiddellijke gevolgen zien van hun krediet aankoop op het budget.

Via deze link kan je meer info terugvinden over kredieten: <https://allesovercenten.be>

2.2.14.2. FRAUDE

BENODIGDHEDEN:

Computer en internet, beamer, oefenblaadjes, kopie phishingmail

LEERDOEL:

De leerlingen kennen de meest voorkomende fraudetechnieken en krijgen inzicht hoe fraudeurs te werk gaan waardoor ze zich beter kunnen beschermen tegen fraude of misbruik.

KLASGESPREK: FILMPJE 'Febelfin feat. Kurkdroog: hoe snel geven jongeren hun bankkaart in ruil voor geld?' EN ' Undercover bij criminelen. De waarheid over snel geld verdienen'

Toon aan de leerlingen het filmpje over Phishing:

[Febelfin feat. Kurkdroog: hoe snel geven jongeren hun bankkaart in ruil voor geld?](https://www.youtube.com/watch?v=ITIV5f3VsQo)

<https://www.youtube.com/watch?v=ITIV5f3VsQo>

[Undercover bij criminelen. De waarheid over snel geld verdienen](https://www.youtube.com/watch?v=JNA_Ae6p3R4)

https://www.youtube.com/watch?v=JNA_Ae6p3R4

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wie van jullie kende deze vorm van fraude?
- Zouden jullie je bankkaart en pincode zomaar aan iemand doorgeven?
- Wat zou je doen mocht je slachtoffer worden van deze vorm van fraude?
- ...

BUITENGEWOON MEER: KLASGESPREK: FILMPJE 'Phishing new style' (KBC) EN 'Hoe gaat phishing via de telefoon in zijn werk?' (KBC)

Toon aan de leerlingen de filmpjes over phishing:

[Phishing new style \(KBC\)](https://www.youtube.com/watch?v=hj_OQIXSLIE)

https://www.youtube.com/watch?v=hj_OQIXSLIE

[Hoe gaat phishing via de telefoon in zijn werk? \(KBC\)](https://www.youtube.com/watch?v=w7Jb7hqHZwc)

<https://www.youtube.com/watch?v=w7Jb7hqHZwc>

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Wie heeft al eens gehoord van deze vorm van fraude?
- Ken je iemand in je omgeving die dit al heeft meegemaakt?
- Wat zou je doen mocht de bank je plots opbellen om te melden dat er een probleem is?
- Hoe zou je reageren mocht je een mail krijgen waarin staat dat je bankapp nog niet werd geactiveerd? Zou je hierop ingaan?
- ...

OPDRACHT: HERKENNEN PHISHINGMAILS

Surf met de leerlingen naar de website van safeonweb en laat de leerlingen de test maken over het herkennen van phishingmails.

<https://www.safeonweb.be/nl/quiz/phishingtest>

Variatie: Deze quiz kan je ook maken op papier. Neem het *oefenblad 24: Fraude* en kopieer deze voor elke leerling. Bespreek de resultaten klassikaal.

KLASGESPREK: PHISHING MAIL IN DE KLAS

Neem *bijlage 12: Phishing mail* en kopieer deze voor elke leerling.

Volgende vragen kunnen aan bod komen:

- Is deze email correct of vals?
- Aan wat kan je zien dat deze mail vals is?
- Wat doe je wanneer je dergelijk mails krijgt?

Variatie: Je kan in plaats van een brief een sms/mail met een phishing bericht sturen naar de leerlingen. Wie zal de mail onderscheppen?

OPDRACHT: QUIZ OVER ONLINE VEILIGHEID

De leerlingen doen een online quiz om hun kennis over online veiligheid te testen.

<https://www.cybersimple.be/en/quiz/teens>

BUITENGEWOON MEER: POSTER PHISHING

Hang de poster 'Phishing?' van Mediawijs op in jouw klas.

<https://www.mediawijs.be/nl/tools/8-checks-om-phishing-te-voorkomen>

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

GEEF NOOIT JE BANKGEGEVENS EN PINCODE DOOR!

De bank zal je nooit bellen om naar je bankgegevens of persoonlijke gegevens te vragen.

De meeste communicatie van de bank gebeurt tegenwoordig via de banking app.

Zie je een verdachte mail, klik dan zeker niet op een link of doe geen betalingen.

Verdacht wil zeggen:

- Taalfouten kunnen in de mail staan.
- Geen contactgegevens in de communicatie.
- Er wordt gesproken over een aanmaning, maar je bent zeker dat je nog geen eerste mail kreeg.
- Zoek de naam/organisatie van de afzender eens op online. Bestaat de organisatie, werkt die persoon daar ook echt?

Heb je toch een betaling gedaan? Blokkeer onmiddellijk je rekening via CardStop.

+ BUITENGEWOON MEER: KLUISREKENINGFRAUDE

Toon aan de leerlingen het filmpje: Kluisrekeningfraude - Laat je niet vangen

<https://www.youtube.com/watch?v=DS34hLQ5rdk>

+ BUITENGEWOON MEER: INTERNETFRAUDE

Meer info over internetfraude kan je terugvinden op volgende websites:

www.safeonweb.be

www.cybersimpel.be

www.febelfin.be

2.2.14.3 GOKKEN

BENODIGDHEDEN

Internet en beamer en oefenblaadjes.

LEERDOEL

Leerlingen leren door het spelen van het spel over gokken en de stellingen welke gevaren gokken met zich meebrengt. Bovendien verlaagt het ook de drempel om gokken bespreekbaar te maken.

OPDRACHT: ONWINBAAR GOKSPEL

Plan deze opdracht **nadat je een van de voorgaande quizzen uit eender welk thema deed in de klas**. Je stelt de leerlingen of groepjes leerlingen de vraag hoeveel antwoorden ze juist zullen hebben op de quiz. De leerlingen gokken op het juiste antwoord. Als alle leerlingen juist gokken, krijgen ze twee extra kwartetkaarten van een thema naar keuze, gokt er één iemand fout dan wordt er een kwartetkaart afgenomen.

Hoogstwaarschijnlijk zit er wel ergens een foutje in. Van hieruit maak je de brug naar gokken en het idee dat heel wat gokspelletjes niet gewonnen kunnen worden. **De prijs lijkt misschien mooi, maar het eindigt vaak in verlies.**

Vb. Je hebt 10 leerlingen in de klas, per twee deden de leerlingen mee aan de quiz over energie. Je vraagt aan elk groepje om een gokje te wagen: "hoeveel vragen zullen jullie juist hebben?" "Als iedereen juist gokt, winnen jullie twee extra kwartetkaarten van energie. Gokken jullie fout, dan neem ik maar één kwartetkaart af." De leerlingen gokken in het wilde weg. Dit noteer je aan bord. Nadien bekijk je eerst de antwoorden van de quiz met de leerlingen en rond je de quiz af. Je kijkt nadien na hoeveel groepjes juist gokten.

KLASGESPREK: STELLINGEN OVER GOKKEN

Verdeel het lokaal in drie zones. Elke zone staat voor een mening (akkoord, gedeeltelijk akkoord, niet akkoord).

Doel van de stellingenronde is dat **er dialoog wordt aangegaan en dat leerlingen aangezet worden tot reflectie over gokken.**

Volgende stellingen kunnen aan bod komen:

- Spelen voor geld moet toch eens kunnen.
- Een vriend/vriendin van mij doet iedere week aan sportwedenschappen. Ik maak me zorgen en spreek hem erover aan.
- Of je al dan niet in problemen komt door te gokken hangt af van je persoonlijkheid.
- Door veel te gokken kan je naast geld ook vrienden verliezen.
- Reclame voor gokken zou verboden moeten worden.
- Ik weet waar ik terecht kan als ik een probleem heb met gokken.
- Ik ken heel veel van sport, dus ik heb meer kans om te winnen bij sportwedenschappen.
- Het onderscheid tussen gamen en gokken is niet groot.

Wat geef ik als leerkracht zeker mee na deze opdrachten?

Enkele tips wanneer je in de verleiding komt om te gokken:

- Praat over het gokken met mensen in jouw omgeving
- Realiseer je dat je vaker geld verliest dan wint
- Besef dat je geen invloed hebt op het spel. Vb. zoals in het voorbeeld van de quiz, was de uitslag ook afhankelijk van anderen, je kan niet weten wat zij geantwoord hebben.
- Vermijd situaties waarin kan worden gegokt
- Blokkeer goksites door een programma op jouw computer te installeren
- Zoek hulp en advies via huisarts, het JAC, Teleonthaal, ...

OPDRACHT: WOORDZOEKER

Neem het *oefenblad 26: Woordzoeker Gokken* en kopieer deze voor elke leerling.

De leerlingen zoeken in de woordzoeker naar woorden die te maken hebben met het thema gokken.

BUITENGEWOON MEER: GOKSPEL

Speel met de leerlingen het spel over gokken via deze link: www.vad.be/youbet

Meer achtergrondinformatie kan je downloaden op de eerste pagina van het digitaal spelbord. Je vindt er extra informatie bij de kennisvragen die leerlingen tijdens het spel moeten beantwoorden.

BUITENGEWOON MEER: GOKKEN

Meer info over gokken kan je terugvinden op de volgende website

<https://weliswaar.be/gokgedrag-bij-jongeren>

3. OEFENBLADEREN

OEFENBLAD 1	Domiciliëringsopdracht of doorlopende betaling?
OEFENBLAD 2	Uitgaven van een gemiddeld gezin
OEFENBLAD 3	Zoek mij! Vaste of periodieke kosten
OEFENBLAD 4	Op onderzoek: soorten inkomsten
OEFENBLAD 5	Op jacht naar inkomsten
OEFENBLAD 6	Checklist wonen
OEFENBLAD 7	Mindmap: een woning bezoeken
OEFENBLAD 8	Een plaatsbeschrijving van mijn woning
OEFENBLAD 9	Iets kapot? Wie moet betalen en herstellen?
OEFENBLAD 10	Energieovernamedocument
OEFENBLAD 11	Huurcontract opzeggen
OEFENBLAD 12	Energietips
OEFENBLAD 13	Telefoon en abonnement kopen
OEFENBLAD 14	Ben ik wel verzekerd?
OEFENBLAD 15	Is mijn gezondheid wel verzekerd?
OEFENBLAD 16	Geconventioneerd...? Wat is dat?
OEFENBLAD 17	Mijn mutualiteit kiezen
OEFENBLAD 18	Belastingen, ver van mijn bed?
OEFENBLAD 19	Hoe en waarom moet ik belastingen betalen?
OEFENBLAD 20	ABC Wat moet ik kopen?
OEFENBLAD 21	Bingo in de winkel
OEFENBLAD 22	Van hier naar daar
OEFENBLAD 23	Ik wil iets nieuws! Hoeveel gaat dat kosten? Wanneer ga ik betalen?
OEFENBLAD 24	Fraude
OEFENBLAD 25	Woordzoeker gokken

4. BIJLAGEN

BIJLAGE 1	Challenges
BIJLAGE 2	Facturen uit de post
BIJLAGE 3	Verschil tussen domiciliëring en doorlopende opdracht
BIJLAGE 4	Budgetplan
BIJLAGE 5	Huurcontract
BIJLAGE 6	Herstellingen in de huurwoning: Wie moet wat betalen?
BIJLAGE 7	Besparingstips in de gezondheidszorg
BIJLAGE 8	Seizoensgebonden groenten en fruit
BIJLAGE 9	Kaartjes reclametechnieken
BIJLAGE 10	Algemene reisvoorwaarden
BIJLAGE 11	Reiscontract Thailand
BIJLAGE 12	Phishing mail

5. EINDBESPREKING

LEERDOEL

Leerlingen leren reflecteren over hun eigen bestedingspatroon van nu en leren inschatten wat hun bestedingspatroon zal zijn als ze alleen gaan wonen.

Geef bij deze eindbespreking zeker mee dat er hulp voorhanden is bij (financiële) problemen en waar je die kan vinden (bij het OCMW in je gemeente & het CAW in je buurt). Benadruk het belang van het op tijd vragen van hulp.

Mogelijke reflectievragen kunnen aan bod komen:

- Vinden jullie een woning huren duur? Of blijkt het toch wat mee te vallen?
- Welke kosten komen allemaal kijken bij het huren van een woning?
- Welke impact heeft dit op je inkomen?
- Denken jullie dat de energiebesparende tips een grote invloed hebben op je budget? Wat zou je nog meer kunnen doen om te besparen op energie?
- Waarom is een mutualiteitsbijdrage verplicht?
- Waar in je buurt kan je een dienst vinden die je kan helpen met je persoonlijke problemen?
- Wat zou jij doen mocht je een aantal facturen niet meer kunnen betalen?
- Hoeveel hebben jullie uitgegeven in de supermarkt?
- Schrikken jullie hiervan of konden jullie dit inschatten?
- Wat zijn de grootste kosten?
- Wie elke middag een broodje koopt: hoeveel kost dit op maandbasis?
- Koop jij eerder de A-merken (dure merken in de winkel), de B-merken (huismerken) of C-merken (witte producten)? Waarom wel, waarom niet?
- Zouden jullie ingaan op een koppelverkoop van een gsm met een abonnement? Waarom wel, waarom niet? Wat zijn de gevolgen hiervan?
- Waar kopen jullie je kleding? Kopen jullie tweedehands? In de solden? Hoe zouden jullie kunnen besparen op kleding?
- Geven jullie veel geld uit aan ontspanning? Of vinden jullie dat ontspanning niet duur hoeft te zijn? Hoe belangrijk vinden jullie ontspanning?
- Wat vinden jullie van deze uitspraak: 'door veel te gokken kan je naast geld ook vrienden verliezen'?
- Waar kan je terecht als jijzelf of iemand van je vrienden vragen heeft over gokken?
- Was het inkomen dat jullie kregen voldoende? Wat zou het verschil zijn met andere inkomens?
- Hoeveel denk je later te verdienen?
- Weten jullie hoeveel je ouders verdienen?

- Was het moeilijk om een woning te kiezen en heb je de woning gekozen die je wilde of was dit niet mogelijk?
- Wie had genoeg geld om een maand rond te komen met zijn of haar budget? Wie niet?
- Welke uitgaven nemen de grootste hap uit je budget?
- Heeft het doorlopen van de kalender je aangezet om anders om te gaan met de uitgaven die je nu al hebt?
- Ben jij je nu meer bewust over de kosten/uitgaven die je ouders hebben?
- Wat zal je zeker onthouden uit de oefeningen? Laat iedereen 1 ding opschrijven en overloop dit.
- Hebben jullie aan het eind geld over gehad voor ontspanning? Indien er weinig geld over was, zou je ontspanning kunnen weglaten? Welke gevolgen zou dit kunnen hebben?
- Zijn er mensen die geld over hadden? Wat zouden jullie hiermee doen?
- Zijn er veel onverwachte dingen voorgevallen?
- Wat is het belang van sparen?
- Zou je overwegen om geld te lenen voor bepaalde dingen, bijvoorbeeld voor een huis of een auto? Zou je ook willen lenen voor een GSM of voor een televisie? Wat zijn de voor- en nadelen van geld lenen?
- Waarop zou je kunnen besparen? Is dit moeilijk? Vraagt dit veel inspanning(en)?
- Wat zou jij doen als je geld tekort hebt?
- Weet je waar je terecht kan voor financiële problemen? Zou je durven hulp vragen als het moeilijk is?